

Vedlegg

1.0 Vedlegg 1- Undervisningsplan	4
Timetabell	4
Oversikt	5
Tirsdag 19.04 2022 Introduksjon	7
Første undervisningstime 11.50- 12.50	7
Andre undervisningstime 13.00-14.00	8
Tredje undervisningstime 14.10-15.10	9
Onsdag 20.04 2022 Situasjon og person	11
Første undervisningstid 10.20-11.20	11
Andre undervisningstime 11.50-12.50	12
Torsdag 21.04 2022	13
Første undervisningstid 10.20-11.20	13
Andre undervisningstime 11.50-12.50	14
Fredag 22.04 2022	15
Første undervisningstid 10.20-11.20	15
Andre undervisningstime 11.50-12.50	16
Tredje undervisningstime 13.00-14.00	17
Mandag 25.04 2022 Lærernes inspirerende aktivitetsdag	19
Første, andre og tredje undervisningstime Kl. 08.00-11.20	19
Tirsdag 26.04 2022 elevenes oppstart til aktivitet	22
Første og andre undervisningstime Kl. 13.00-14.00	22
Onsdag 27.04 2022 elevenes arbeid med aktivitet	24
Første, andre og tredje undervisningstime 11.50-15.10	24
Torsdag 28.04 2022 Framføring og vurdering	26
Første og andre undervisningstime Kl. 10.20-11.20	26
Fredag 29.04. vurdering og etterarbeid.	27
1.1 Vedlegg Aktivitetsskjemaer	28
Vedlegg 2- Aktivitetsskjema Sanse og bevissthets øvelse	28
Vedlegg 3- Aktivitetsskjema Positiv/negativ kommunikasjon	28
Vedlegg 4- Aktivitetsskjema Positiv/Negativ kommunikasjon refleksjonsoppgave.	30
Vedlegg 5- Aktivitetsskjema Positiv/Negativ kommunikasjon. Oppgaveskjema.	30
Vedlegg 6- Aktivitetsskjema Øvelse i reaksjonsfasene	31

Vedlegg 7- Aktivitetsskjema Hva føler jeg? Følelsesdukka.....	35
Vedlegg 8- Aktivitetsskjema Psykologisk første hjelp, førstehjelpshånden.....	38
Vedlegg 9- Aktivitetsskjema Speilnevron bingo	40
Vedlegg 10- Aktivitetsskjema Refleksjon meg.....	44
Vedlegg 11- Aktivitetsskjema Meg	45
Vedlegg 12- Aktivitetsskjema Positive ord om meg med spørsmål	46
Vedlegg 13- Aktivitetsskjema Sanseopdagelse og refleksjon	47
Vedlegg 14- Aktivitetsskjema Mitt håndteringskort	50
Vedlegg 15- Aktivitetsskjema Barnet i sentrum	51
Vedlegg 16- Aktivitetsskjema Meg som barn	52
Vedlegg 17- Aktivitetsskjema Tanker, følelser og sanser	53
.....	53
1.2 Vedlegg Refleksjonsskjema	54
Vedlegg 18- Refleksjonsskjema Hormonsystemet og nervesystemet	54
Vedlegg 19- Refleksjonsskjema Hjernen og funksjoner	55
.....	55
Vedlegg 20- Refleksjonsskjema Når sansene gjetter.....	56
.....	57
Vedlegg 21- Refleksjonsskjema Mitt beste liv	57
Vedlegg 22- Refleksjonsskjema Personlighet	58
Vedlegg 23- Refleksjonsskjema Sansemotorisk bevissthet	59
Vedlegg 24- Refleksjonsskjema Reaksjoner og stress	60
1.3 Vedlegg PowerPoint til undervisningsplan	61
Vedlegg 25- Undervisningsmateriale introduksjon	61
Vedlegg 26- Undervisningsmateriale henvisningskompetanse	70
Vedlegg 27- Undervisningsmateriale personlighet	74
Vedlegg 28- Undervisningsmateriale Workshop kommunikasjonsferdigheter	77
Vedlegg 29- Undervisningsmateriale Workshop reaksjonsfasene.....	82
Vedlegg 30- Undervisningsmateriale Case	86
Vedlegg 31- Undervisningsmateriale underveisvurdering	89
1.4 Vedlegg undervisningstillegg.....	92
Vedlegg 32- Caseoppgave.....	92
Vedlegg 33- Førspørsmål	96

Vedlegg 34- Førspørsmål med svar	98
Vedlegg 35- Kulepunkter for underveisvurdering	101
Vedlegg 36- Artikkelskjema	102
Vedlegg 37- Aktivitetsskjema	107
Vedlegg 38- Beredskap og henvisningskompetanse	108
Vedlegg 39- Følelsesbevisst kommunikasjon	111
Vedlegg 40- Utviklingstrekk	113
Vedlegg 41- Empatisk kommunikasjon din historie	118
Vedlegg 42- Empatisk kommunikasjon en oppsummering	119
Vedlegg 43- Krisepedagogisk modell	120

1.0 Vedlegg 1- Undervisningsplan

Timetabell

	Tirsdag Introduksjon til Undervisning	Onsdag Situasjon og person	Torsdag	Fredag
	Kl. 11. 50- 12.50 Introduksjon	Kl. 10.20- 11.20 Henvisningskompetanse, Kommunikasjon og bekymringssamtale	Kl. 10.20- 11.20 Empatisk kommunikasjon	Kl. 08.00-09.00 Krisepedagogisk Metode Vår krise
	Kl. 13.00-14.00 Kroppen og toppen	Kl. 11.50-12.50 Personlighet Empatisk kommunikasjon	Kl. 11.50-12.50 Aktivitet	Kl.09.10-10.10 Handlingsfasen
	Kl. 14.10-15.10 Affekt og krise			Kl.10.20-11.20 Oppsummering og refleksjon
Mandag yrkesfaglærernes inspirerende aktivitetsdag	Tirdag Elevenes oppstart for arbeid med aktivitet	Onsdag Elevenes arbeid med aktivitet (Aksjoneringsdag)	Torsdag Fremføring av Case	Fredag Vurdering og etterarbeid
Kl. 08.00-09.00 Oppstart	Kl. 13.00-14.00 Start på aktivitetsplanlegging med brainstorming	Kl. 11. 50- 12.50 Underveisvurdering og videreutvikling	Kl. 10.20- 11.20 Fremføring av case	
Kl. 09.10- 10.10 Aktiviteter	Kl. 14.10-15.10 Videre arbeid	Kl. 13.00-14.00 Generalprøve og refleksjon	Kl. 11.50-12.50 Fremføring av case	
Kl. 10.20-11.20 Aktiviteter		Kl. 14.10-15.10 Videre arbeid		

Timetabell for undervisningstimer med temanavn.

Oversikt

Timetabellen viser dager, dato og klokkeslett for planlagte undervisningstimer. Tema navn er lagt inn i tabellen for å lettere skille timene oversiktlig. Videre i dokumentet foreligger en fordypning til hver undervisningstime med en oppdeling og forklaring på timens tema, forberedelse, formål, mål, læreplanmål og metode. Denne oversikten avsluttes med en utdypning for begrepene aktivitet- og refleksjonsskjema i dette dokumentet. De er knyttet til undervisningens gjennomføring og er videre utdypet som vedlegg.

Tema:

En beskrivelse av timens tema hva som skal gjennomføres og hvordan det skal gjennomføres.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

En liste over undervisningsutstyr og henvisninger til aktivitetsskjema, refleksjonsskjema og andre vedlegg er samlet i eget kapittel på slutten av dokumentet. Se neste punkt i listen for utfyllende informasjon om aktivitetsskjema og refleksjonsskjema.

Refleksjonsskjema:

Et skjema som lærer bruker sammen med elevene for å reflektere og tydeliggjør elementer fra undervisningsplanen.

Aktivitetsskjema:

Aktivitetsskjema er et skjema som gir en detaljert beskrivelse for en undervisningsaktivitet. Aktivitetsskjemaene ligger i et eget kapittel og består av følgende.

Formål/mål med undervisningen:

Hva vi som yrkesfaglærere tenker er viktig med denne undervisningen, og hva vi håper ønsker at eleven skal oppnå eller lære.

Læreplanmål:

Hvilke læreplanmål som er relevant og knyttete opp til undervisningstimens plan, tema og formål.

Metode:

Hvilke metoder som blir anvendt i undervisningstimen.

Aktivitet:

Navn og introduksjon til aktivitet.

Formål:

Hva som er formålet med denne aktiviteten.

Mål:

Aktivitetene har som formål å inspirere til pedagogiske begrunnede aktiviteter, og gi elevene eksempler på hvordan de selv kan utføre eller lage lignende mål rettet aktivitet.

Varighet:

Hvor lenge aktiviteten er tenkt å vare.

Hjelpemidler:

Hva trengs fysisk for å gjennomføre aktiviteten, her blir også vedlegg som refleksjonsskjema og aktivitetsskjema lagt inn.

Forberedelser:

Hva må gjøres på forhånd for å forberede aktiviteten.

Refleksjon:

Forslag til refleksjon etter endt aktivitet.

Tirsdag 19.04 2022 Introduksjon

Første undervisningstime 11.50- 12.50

Tema:

Introduksjon

Introduksjoner til tema og forklaring på hva vi ønsker med vår undervisning og hvorfor vi skal lærer om dette. Åpning for samtale med tanker knyttet til tema og undervisningsmetoder. Spørreskjema med anonymitetsalternativ, på elevenes tanker rundt stress, utfordrende adferd og kriser.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

PowerPoint (Vedlegg 25- Undervisningsmateriale introduksjon) laget for alle tre timene med:

Oversikt til undervisningsplan for disse to ukene, hva skal undervises, hvorfor skal det undervises og hvordan det skal undervises.

Forklaring til oppgavenes formål og elevenes aktivitetsoppgave.

Spørreskjema (Vedlegg 33)

Formål/mål med undervisningen:

Å orientere eleven om hva som blir tema de neste to ukene, gjøre dem forberedt og trygg på hva som kommer til å møte dem. Skape en trygg og hyggelig opplevelse av å arbeide med temaer som har kontrovers og utfordringer knyttet til seg.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.
- Gjøre rede for hva lek er, og lekens betydning for barn og unges læring og utvikling, og legge til rette for ulike former for lek tilpasset alder-, modning- og funksjonsnivå.
- Drøfte faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit.
- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.

Metode:

Dialog og informativ kommunikasjon. Spørreskjema utfylling med veiledning.

Andre undervisningstime 13.00-14.00

Tema:

Kroppen og toppen henger ikke alltid sammen, hvorfor er det slik. Hormonsystemet, nervesystemet og det kognitive. Hvordan den menneskelige anatomi og fysiologi henger sammen psykisk, emosjonelt og følelsesmessig er i seg selv komplisert, ikke minst når kroppen og toppen er i konflikt med seg selv. Når hormoner, nerveceller, emosjoner, sanser og følelser møter hverandre, da kan det være vrient å opptre slik man selv ønsker å være.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Aktivitetsskjemaer til undervisning (Vedlegg 14, 17)

Refleksjonsskjemaer til undervisning (Vedlegg 18, 19, 23)

Formål/mål med undervisningen:

Repetisjon av tidligere kunnskaper satt i en ny kontekst. Gi elevene et overordnet perspektiv på hvordan kroppslige sanser, hormoner, nervebaner, psykisk og fysiske forutsetninger henger sammen med tanker, handling, reaksjoner og følelser.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.

- Gjøre rede for hva lek er, og lekens betydning for barn og unges læring og utvikling, og legge til rette for ulike former for lek tilpasset alder-, modning- og funksjonsnivå
- Drøfte faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit.
- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.

Metode:

Dialog undervisning til PowerPoint med felles refleksjoner rundt tematikken.

Aktivitetsskjemaer og refleksjonsskjemaer til arbeid og refleksjon. Oppdagelses undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisningsøkten.

Tredje undervisningstime 14.10-15.10

Tema:

Affekt og krise. Hvordan har det seg slik at vi noen handlinger skjer på impuls mens noen ganger er det ikke slik. Undervisning og refleksjoner om hva er affekt og hva er kriser. Mindfulness, bevisstilstedeværelse og varsomhet for hverandre. Stress og anti stress.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Aktivitetsskjema til undervisning (Vedlegg 9, 17)

Refleksjonsskjemaer til undervisning (Vedlegg 20, 21)

Formål/mål med undervisningen:

Repetisjon av tidligere kunnskaper satt i en ny kontekst. Gi elevene et overordnet perspektiv på hvordan kroppslige sanser, hormoner, nervebaner, psykisk og fysiske forutsetninger henger sammen med tanker, handling, reaksjoner og følelser.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.
- Gjøre rede for hva lek er, og lekens betydning for barn og unges læring og utvikling, og legge til rette for ulike former for lek tilpasset alder-, modning- og funksjonsnivå.
- Drøfte faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit.
- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.

Metode:

Gjennomgang av PowerPoint og dialog undervisning med felles refleksjon til tema, arbeid med refleksjonsskjemaer og aktivitetsskjemaer i henhold til PowerPoint. Avslutter med anvendelse av Vedlegg 9 speilnevron bingo. Speilnevron bingo kan bygges av komponentene i vedlegget. Oppdagelses undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Onsdag 20.04 2022 Situasjon og person

Første undervisningstid 10.20-11.20

Tema:

Henvisningskompetanse, hvordan melde fra om bekymringer i en barnehage. Kommunale forskrifter og prosedyrer på arbeidsplassen? Å være oppmerksom på hva som kan være tegn på omsorgssvikt. Hva kan vi merke og ikke merke. Hvilke tegn er det å være obs på med tanke på kriser. Hva er en omsorgskrise. Spill simulator samtale med barn om bekymringsmelding.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Elevene trenger pc til å logge seg på spill simulatoren til: <https://www.snakkemedbarn.no/>

Formål/mål med undervisningen:

Elevene får informasjon om prosedyrer, tiltak, varsling skjema i sammenheng til bekymringsmelding i barnehage for å være forberedt på hvordan de løser slikt i arbeidslivet. Øvelser på samtaler for bekymring i barnehage.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Gjøre rede for ulike observasjonsmetoder og vise hvordan disse kan være utgangspunkt for pedagogisk arbeid.
- Drøfte faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit.

Metode:

Undervisning med PowerPoint, før elevene prøver ut dialog simulator om henvising og bekymring. Oppdagelses-undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Andre undervisningstime 11.50-12.50

Tema:

Personlighet og individ, hva er en personlighet, hva består den av. De fem store, personlighetsteori som utgangspunkt for å bli kjent med seg selv.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Aktivitetsskjema til undervisning (Vedlegg 10, 11, 12, 15, 16)

Refleksjonsskjemaer til undervisning (Vedlegg 22, 24)

Formål/mål med undervisningen:

Skape refleksjon rundt egen personlighet med hensikt for å fremme selvbevissthet og hvordan kriser kan påvirke oss på et personlig plan. Utvikle refleksjon og forståelse for barnets behov.

Læreplanmål:**Pedagogisk arbeid**

- Gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.
- Drøfte faktorer for gode sosialiseringprosesser hos barn og unge.

Veilede barn og unge om respekt og toleranse for ulike kulturer og fellesskapets verdier.

Kommunikasjon og samhandling

- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.
- Gjøre rede for betydningen av et godt selvbylde og en trygg identitet for barn og unges livsutfoldelse og skaperglede.

Metode:

Dialog undervisning med PowerPoint med anvendelse av aktivitetsskjemaer og refleksjonsskjemaer. Oppdagelses-undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Torsdag 21.04 2022

Første undervisningstid 10.20-11.20

Tema: Empatisk kommunikasjon et verktøy

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Hva er Empatisk kommunikasjon? Håndbok kan hentes gratis fra:

<https://www.empatisk.no/faglitteratur/>

Vedlegg 42- empatisk kommunikasjon en oppsummering

Formål/mål med undervisningen:

Eleven skal få innføring i empatisk kommunikasjon et verktøy. De skal øve på å fortelle en historie der de har gitt omsorg til noen andre, og reflektere over sammenheng mellom handling, kontekst, følelser som var involvert og hvorfor de handlet som de gjorde. Dette blir gjort for å skape refleksjon over egne handlinger og følelser involvert.

Læreplanmål:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Eleven skal få en innføring i hva empatisk kommunikasjon er. Oppdagelses-undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisningsøkten ved at eleven får utforske håndboka på egenhånd.

Andre undervisningstime 11.50-12.50

Tema:

Empatisk kommunikasjon et verktøy i praksis

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Hva er empatisk kommunikasjon? håndboken

Vedlegg 41- Empatisk kommunikasjon min historie

Formål/mål med undervisningen:

Elvene skal notere sin historie i Vedlegg 41, for så å fortelle historien til hverandre enten i grupper på to eller tre, slik som empatisk kommunikasjon blir beskrevet i håndboka og Vedlegg 42.

Læreplanmål:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Her kan Yrkesfaglærer hente oppgave fra håndboken eller anvende Vedlegg 41 som aktivitet etter innføringen. Elvene får utforske metoden i grupper på to eller tre.

Fredag 22.04 2022

Første undervisningstid 10.20-11.20

Tema: Krisepedagogisk metode

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Vedlegg 43- Krisepedagogisk metode

Pc for informasjons henting

Formål/mål med undervisningen:

Elevene skal lære om krisepedagogisk metode for å mestre metoden i felleskap.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Beskrive hva som kjennetegner en velfungerende gruppe og reflektere over og gjennomføre tiltak dersom gruppen fungerer dårlig.
- Gjøre rede for hva en konflikt er, foreslå forebyggende tiltak og vise metoder for konflikthåndtering i praksis.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Innføring i krisepedagogisk metode, elevene velger tema for metoden med veiledning fra yrkesfaglærer. Oppdagelsesreise undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Andre undervisningstime 11.50-12.50

Tema: Krisepedagogisk metode

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Vedlegg 43- Krisepedagogisk metode

Pc for informasjons henting

Formål/mål med undervisningen:

Elevene skal lære om krisepedagogisk metode for å mestre metoden i felleskap.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Beskrive hva som kjennetegner en velfungerende gruppe og reflektere over og gjennomføre tiltak dersom gruppen fungerer dårlig.
- Gjøre rede for hva en konflikt er, foreslå forebyggende tiltak og vise metoder for konflikthåndtering i praksis.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Elevene arbeider på egne hånd med utforskning og informasjons innhenting til valgt krise tema for metoden. Oppdagelsesreise undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Tredje undervisningstime 13.00-14.00

Tema: Krisepedagogisk metode

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Vedlegg 43- Krisepedagogisk metode

Pc for informasjons henting

Formål/mål med undervisningen:

Elevene skal lære om krisepedagogisk metode for å mestre metoden i felleskap.

Læreplanmål:

Pedagogisk arbeid

- Beskrive hva som kjennetegner en velfungerende gruppe og reflektere over og gjennomføre tiltak dersom gruppen fungerer dårlig.
- Gjøre rede for hva en konflikt er, foreslå forebyggende tiltak og vise metoder for konflikthåndtering i praksis.

Kommunikasjon og samhandling

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Elvene og yrkesfaglærer avslutter denne timen med å lage tiltak for valgt krise til metoden og oppsummerer de siste 15 minuttene av timen. Oppdagelsesreise undervisning fra konfluent pedagogikk er ment som en retningslinje for hvordan føre framdriften gjennom undervisnings økten.

Mandag 25.04 2022 Lærernes inspirerende aktivitetsdag

Første, andre og tredje undervisningstime Kl. 08.00-11.20

Tema/plan:

- Felles informasjon om gruppe inndeling og dagens program. (Aktiviteterne går over hele dagen).
- Workshop med tre forskjellige stasjoner og tema med små elevgrupper på 4-5 pr gruppe.
- 40. min pr gruppe før elevene ruller til neste gruppe.

Stasjon 1:

Kommunikasjonsferdigheter: PowerPoint med gjennomgang av ulike kommunikasjonsferdigheter. Elevene får etterpå jobbe to og to med rollespill og bruke følelsesdukken (Vedlegg 7) og førstehjelpshånden (Vedlegg 8) Etter ca. 10.min bytter de rolle. Slik at begge får være elev/barn og fagperson. Etter rollespillet reflekterer vi sammen om hvordan det var å ta i bruk rekvisita når vi snakker med barn og unge.

Stasjon2:

Reaksjonsfasene i krise; PowerPoint med gjennomgang av reaksjonsfasene. Dialogspill med ulike påstander som skal legges på ett eller flere passende begrep til reaksjonsfasene (Vedlegg 6).

Stasjon 3:

Sansemotoriske oppdagelsesreise, positiv-negativ kommunikasjon.

Alle aktivitetene har egne skjemaer (Vedlegg 3, 4, 5, 13)

Utstyr til undervisning/forberedelse:

Disponible rom 3 stk.

Stasjon 1:

Laminerte materialet som følelsedukka og førstehjelpshånden, White Board tusj, papir til å tørke av med.

Stasjon2:

Laminerte materialet som krisefaser og påstander.

Stasjon 3:

Avspillings mulighet for musikk, musikk med forskjellige stemninger, tre avspillinger på omtrent tre til fire minutter, bind for øyne til alle deltagerne, tre ting med tekstur for en taktil sanseopplevelse som skal berøres med bind for øyne, tre gjenstander til å berøre for taktil opplevelse, fem esker med lokk, aktivitetsskjema sanseoppdagelse og refleksjon (Vedlegg 13), Positiv/Negativ kommunikasjon refleksjonsoppgave (Vedlegg 4), Positiv/Negativ kommunikasjon (Vedlegg 3), Positiv/Negativ kommunikasjon oppgaveskjema (Vedlegg 5) og skrivesaker til elevgruppen.

Formål/mål med undervisningen:

Kunnskap om kriser og krise faser/reaksjonsmønstre.

Dybdelæring i kommunikasjonsferdigheter.

Lære om positiv og negativ kommunikasjon.

Sansemotorisk refleksjon.

Læreplanmål:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.

- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Metode:

Gruppearbeid og stasjonsarbeid/workshop. I tråd med konfluent som bygger på prosessorientert læring så skal elevene gjennom en læringsprosess på hver gruppe. Se sammenheng mellom teori og praksis. Prøve ut teori i praktiske metoder. Reflektere over egne funn etter hver gruppe.

Tirsdag 26.04 2022 elevenes oppstart til aktivitet

Første og andre undervisningstime Kl. 13.00-14.00

Tema/plan:

Oppstart gruppe arbeid med case (Vedlegg 32)

- Starter felles i klasserommet med PP (Vedlegg 30) Studentene går igjennom case med tilhørende PowerPoint til for å forklare forventinger og innhold i prosessen. Svarer på spørsmål fra klassen. Satt av ca. 30min til dette.
- Elevene blir delt i grupper og får gå på egne grupperom og starter brainstorming.
- Studentene får rundt til de ulike gruppene etter en stund for å høre hvordan det i oppstartfasen.
- Elevene jobber videre selvstendig i grupper.

Formål/mål med undervisningen:

Som BUA, gjennom samarbeid i grupper planlegge, gjennomføre og vurdere tiltak/tilpasse aktivitet til barn og unge som opplever krise eller traume.

Læreplanmål:

- Planlegge gjennomføre vurdere og dokumentere praktisk-estetiske aktiviteter i det pedagogiske arbeidet for barn og unge.
- Beskrive didaktiske metoder i det pedagogiske arbeidet som bidrar til motivasjon og fremmer glede og mestring.
- gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet.
- Planlegge gjennomføre dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.
- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.

- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).

Utstyr til undervisning/forberedelse:

- Smart Board
- Pc
- Elevene trenger egen pc og litteratur
- Grupperom

Metode:

- Med å starte med introduksjon og instruks for å sette rammer og forventninger. Vi skal sette det vi kaller gammel kunnskap i ny kontekst. Da samler vi klassen og har feller informasjon med rom for spørsmål.
- Gruppearbeid som metode bygger på samarbeid og faglig utvikling i fellesskap.

Onsdag 27.04 2022 elevenes arbeide med aktivitet

Første, andre og tredje undervisningstime 11.50-15.10

Tema/plan:

- Starter felles med gjennomgang av status og repeterer kriterier for case. Dette for å sikre seg at gruppene passer på at de får med seg alle elementer. Svarer på spørsmål. Satt av ca. 15.min til dette.
- Elevene skal ha veiledning i gruppene i løpet av dagen. Vi avtaler med elevene mens vi er sammen i klasserommet om hvilket klokkeslett som passer best.
- Elevene går på ulike grupperom for å fortsette arbeid med case.
- Studentene fordeler seg på de ulike gruppene og har veiledning. Til veiledningen er det utviklet ett skjema med kulepunkt/spørsmål for veiledning (Vedlegg 35). Alle elevene får samme spørsmål for å gi dem samme utgangspunkt for veiledning.
- Selvstendig arbeid i grupper ut dagen. Ferdigstille casearbeid slik at de er klare for en «generaleprøve» før fremføring torsdag.
- Studentene er hele tiden tilgjengelig for spørsmål og henvendelser. Holder seg synlig å læresituasjonen, men ikke avbryte en prosess som er godt i gang unødig.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

- Smart board
- Pc til PowerPoint
- Grupperom
- Skjema til veiledning med kulepunkt og spørsmål
- Penn og papir
- Elever må sjekke at de har med seg nødvendig utstyr. Studenter kan bidra hvis de trenger hjelp til å finne ulike rekvisita

Formål/mål med undervisningen:

Fokus på veiledning/underveisvurdering for å bidra til prosessorientert læring i henhold til konfluent pedagogikk.

Læreplanmål:

Kompetansemål BUA:

- Som BUA, gjennom samarbeid i grupper planlegge, gjennomføre og vurdere tiltak/tilpasse aktivitet til barn og unge som opplever krise eller traume.
- Veiledning underveis av studenter for å bidra til videreutvikling av produktet som elevene jobber med.

Forskrift til opplæringslova:

- **§ 3-2. Rett til vurdering** Elevar, lærlingar, lære kandidat og praksisbrevkandidat har rett til underveisvurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringa etter reglane i dette kapitlet.

Metode:

- Underveisvurdering som metode i elevene utviklingsarbeid.
- Selvstendig arbeid i grupper for at elevene selv skal utvikle egen kompetanse.

Torsdag 28.04 2022 Framføring og vurdering

Første og andre undervisningstime Kl. 10.20-11.20

Tema/plan:

- Elevene får 15min til forberedelse før fremføring.
- Gruppene fremfører case etter tur. Elevene har selv ansvar for å sjekke utstyr de trenger for gjennomføring.
- Etter hver gruppe er det satt at tid til tilbakemelding fra elever og studenter.

Utstyr til undervisning/forberedelse:

- Penn og papir til å skrive ned notater til vurdering (studenter)
- Elevene har selv ansvar for å ha klart det utstyret de trenger til sin fremføring
- Klasserom med prosjektor og skjerm/Smart Board

Formål/mål med undervisningen:

- Fremføre resultatene fra gruppene
- Erfaringsutveksling og faglig fremvisning gjennom case
- Dybdelæring i kjent fagstoff
- Øve seg på tilbakemelding til elever og studenter

Læreplanmål:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.

- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder).
- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere praktisk-estetiske aktiviteter i det pedagogiske arbeidet for barn og unge.
- gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet.
- planlegge, gjennomføre, dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse.
- **§ 3-2. Rett til vurdering** Elevar, lærlingar, lære kandidat og praksisbrevkandidat har rett til undervegs vurdering, sluttvurdering og dokumentasjon av opplæringa etter reglane i dette kapitlet.

Metode:

Elevene er i fokus og skal gjennom fremføring vise sin kunnskap og bringe den videre til medelever, studenter og lærer.

Være bevisst på egen formidlingsevne og hvordan en på best mulig måte kan få frem ny kunnskap og det tilbakemelding for videreutvikling.

Fredag 29.04. vurdering og etterarbeid.

Plan for dagen:

Fredag 29.04 er siste dag sammen i praksis. Her er dagen viet til vurdering og refleksjon etter elevens case-arbeid.

1.1 Vedlegg Aktivitetsskjemaer

Vedlegg 2- Aktivitetsskjema Sanse og bevissthets øvelse

Aktivitet: Sanse og bevissthets øvelse

Formål: Å oppdage hvor lett konsentrasjonen blir forflyttet fra sitt fokus område.

Mål: Skape refleksjon rundt egen sansebevissthet og hvordan tanken og konsentrasjonen flytter seg.

Varighet: 4 til 10 minutter

Hjelpemidler: En stol eller pute og sitte på.

Forberedelser: Ingen

Metode: Sitte godt på stolen med rett rygg og rett nakke.

Alle helt stille.

Puster naturlig gjennom nesen inn og ut.

Konsentrere oss om å prøve og føle pusten på et lite område rett under nesen.

Vær gang tankene våre vandrer et annet sted skal vi styre tanken tilbake til å føle pusten under nesen.

Refleksjon: Etter endt aktivitet reflekteres det over hvordan tankene for flytter seg fra fokus område rundt nesen, og hvor raskt tankene våre enten vandrer til fortid eller framtids tanker. Hvordan den minste lyd skaper utfordring for fokusering på pusten og sansingen under nesen.

Vedlegg 3- Aktivitetsskjema Positiv/negativ kommunikasjon

Aktivitet: Deltagerne får ut delt kommandoer som skal over settes til oppfordringer.

Oppgaver for å jobbe med kommunikasjons bevissthet.

Formål: Gjøre deltagere oppmerksom på hvordan kommunikasjon kan værer kommanderende eller oppfordrende evt. Positiv/negativ kommunikasjon.

Mål: Å gjøre deltagere mer oppmerksom på hvordan en beskjed eller ønsket endring i atferd kan uttrykkes med empati og følelsessensitivitet.

Deltager: ca. 5 stykker.

Varighet: ca. 20 min.

Hjelpemidler: Positiv/Negativ kommunikasjon refleksjonsoppgave x, Positiv/Negativ kommunikasjon aktivitetsskjema x, Positiv/Negativ kommunikasjon oppgaveskjema x og skrivesaker til elevgruppen.

Forberedelser: Hjelpemidlene kan enten skrives ut på ark eller deles digitalt.

Metode: Deltagerne får ut delt Refleksjonsskjema Positiv/negativ kommunikasjon for å se eksempler på kommandoer som kan skrives om til oppfordringer. Deltagerne får som oppgave å tenke ut hvordan de kan kommunisere et budskap på en mer følelsesvennlig måte enn det er presentert ca. 10 min.

I oppgavens andre del skal deltagerne skrive ned en kommando de ikke liker å bli presentert, eller en måte de ikke liker og bedt om å gjøre noe på. Så skal alle deltagernes forslag rulleres blant deltagerne, der de prøver å skrive om kommandoen de fikk til oppfordringer ca. 10 min. med avsluttende refleksjon.

Refleksjon: Aktiviteten avsluttes med opplesning av vær deltager omskrivning med refleksjon i gruppen om ordlyd og oppfattelse av omskrivning.

Hvordan kan vi uttrykke den setningen hvis vi legger følelser inn i den?

Eksempel:

Hva hvis jeg sier til en jeg er glad i: Du viser ikke at du er glad i meg!

Hvordan jeg kan si det med mine følelser: Jeg savner og ønsker å føle meg mer verdsatt, når jeg ikke opplever positiv oppmerksomhet føler jeg meg ikke god nok eller elsket.

Vedlegg 4- Aktivitetsskjema Positiv/Negativ kommunikasjon refleksjonsoppgave.

Skriv to negativ kommunikasjoner eller kommandoer som du ikke liker å få.

1.

2.

Skriv om de negative kommunikasjonene eller kommandoene slik at de blir en positiv kommunikasjon eller en oppfordring.

1.

2.

Vedlegg 5- Aktivitetsskjema Positiv/Negativ kommunikasjon. Oppgaveskjema.

Positiv/Negativ kommunikasjon. Oppgaveskjema.

Måter å snakke til barn med negative ord.	Samme måten å snakke med positive ord
Ikke skrik	Vær så snill å vær stille/ husk å bruk innestemme
Slutt å løp	Vær så snill å gå ved min side/ gå sakte
Ikke slå	Vær så snill å bruk snille hender/ hold hendene dine for deg selv
Slutt og stjel	Jeg trenger at du legger tilbake gjenstanden der du fant den/ spør før du tar ting
Ikke ta leken fra....	Del leken med....
Ikke lyg	Vær så snill og fortell meg sannheten
Slutt og vær forsen	Jeg trenger at du kommer hjem i tide
Slutt og overse meg	Jeg setter stor pris på at du lytter til meg
Slutt og oppfør deg dårlig	Jeg trenger at du oppfører deg som.....

Hen er så oppmerksomhet syk	Hen er oppmerksomhets trengende og oppmerksomhets søkende
Hen er så motvillig	Hen er forståelig forsiktig og nølende
Hen er så hyperaktiv	Hen er livlig og energisk
Hen er så manipulerende	Hen har måtte lære seg mange måter for å kunne dekke sine behov
Hen er så lett distraheret	Hen blir veldig lett fasinert, nysgjerrig, og/eller
Hen ønsker ikke å prøve	Hen må være så sliten av å prøve
Hen nekter å sitte stille	Hen virker overstimulert

Skriv ned fem negative kommandoer:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Skriv om de fem negative kommandoene til hyggelige beskjeder:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Vedlegg 6- Aktivitetsskjema Øvelse i reaksjonsfasene

Aktivitet: Sette navn på de ulike reaksjonsfasene.

Formål: Å kunne gjenkjenne tegn på de ulike fasene ved en krisehendelse.

Mål: Å være bevisst hvordan mennesker reagerer, oppfører seg, viser symptomer ved de ulike reaksjonsfasene.

Varighet: 4 til 10 minutter.

Hjelpemidler: Et bord, stoler rundt bordet, lapper med stikkord og lapper med fasene.

Forberedelser: Ingen.

Metode: Gruppe med elever som sitter samlet rundt et bord. Trekker hver sin lapp med stikkord etter tur. Plasserer lappene under den reaksjonsfasen de mener det hører inn under. Diskuterer underveis dersom stikkordet kan høre under flere reaksjonsfaser.

Refleksjon: Etter endt aktivitet reflekteres det over hvorfor man mener at et tegn, symptom, reaksjon el. kan høre under flere kategorier. Hva bør man være oppmerksom på? Hvorfor reagerer mennesker ofte irrasjonelt i en krisesituasjon? Hvordan kan man møte disse menneskene gjennom god kommunikasjon?

Hyppigere vannlatning (må ofte på do)
Muskelspenninger
Skjelvinger/dirring i kroppen
Fryser
Hjerteklapp
Kraftig svetting
Svimmel

Pusteproblemer
Konsentrasjonsproblemer
Kraftig gråteanfall
Hodepine
Trøtthet
Lettskremt
Forvirret
Virker litt fjern
Apatisk (mangler synlige følelser)
Manglende interesse for omverdenen
Skyldfølelse
Deler tanker og følelser med andre

Smiler og snakker om fremtiden

Sinne

Snakker om hendelsen

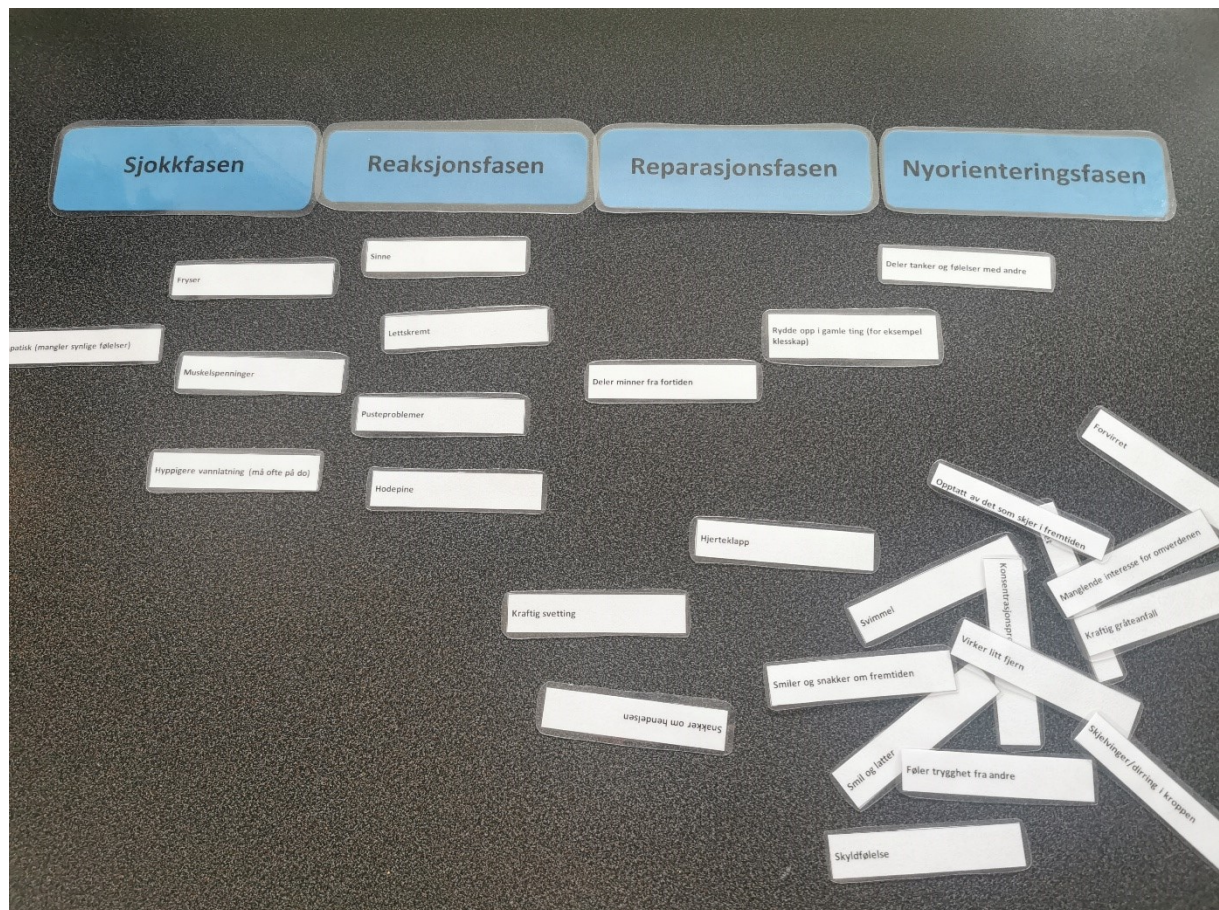
Opptatt av det som skjer i fremtiden

Smil og latter

Deler minner fra fortiden

Føler trygghet fra andre

Rydde opp i gamle ting (for eksempel klesskap)

Vedlegg 7- Aktivitetsskjema Hva føler jeg? Følelsesdukka

Aktivitet: Rollespill. To og to sammen.

Formål: Hvordan en som barne- og ungdomsarbeider kan bruke kommunikasjonsferdigheter sammen med barn for å snakke om følelser.

Vise ulike verktøy BUA kan ta i bruk for å kommunisere med barn og unge.

Å bruke rekvisita som «følelsesdukka» er kan være til hjelp i samtale med barn og unge.

Mål:

kompetansemål, Kommunikasjon og samhandling:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.

- Gjør rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge

[kompetansemål bua vg2 - Søk \(bing.com\)](#)

Varighet: Ca 30minutt

Hjelpemidler: Laminerte «dukker» som vist på bildet. White Board tusjer, papir til å tørke av med. Rom som er nok skjermet til at deltakerne kan prate sammen uten forstyrrelser.

Forberedelser: Ha klart utstyr og rom til aktiviteten. Ha forkunnskaper om kommunikasjon og hvordan en skal snakke med barn og unge.

Metode: To og to elever går sammen. Aktiviteten utspiller seg i rollespill. Ene eleven starter med å være BUA og den andre spiller barnet. BUA skal tilpasse seg det de bestemmer seg for er barnets alder. Være bevisst på hvordan en kommuniserer og hvilken kommunikasjonsferdighet som tas i bruk, og hvorfor. En blir enige om hva alder på barnet skal være og hvilken situasjon som gjelder (eks: skilsmisse, nytt søsken, død i familien, utestengt av venner, føler seg urettferdig behandlet etc.).

Mens BUA og barnet snakker sammen så har barnet tusjen og tegner på dukka hvor følelsene sitter. Sammen med BUA reflekterer en over det barnet tegner og kommuniserer. Etter en har utspilt rollespillet en gang, bytter dere roller.

Refleksjon: snakk om hvordan kommunikasjonen var. Hva som var bra og hva kunne gjøres annerledes? Har alder noe å si for hvordan man kommunisere med barn? Har det noen betydning for hvilke kommunikasjonsferdigheter BUA velger å bruke? Kan det være nyttig å bruke rekvisita når en kommuniserer med barn?

Vedlegg 8- Aktivitetsskjema Psykologisk første hjelp, førstehjelpshånden.

Kilde til komplett læringsaktivitet: [hjelpehanda-veileder_endelig.pdf](#)

Aktivitet: Rollespill. To og to sammen.

Formål: Hvordan en som barne- og ungdomsarbeider kan bruke kommunikasjonsferdigheter sammen med barn for å snakke om følelser.

Vise ulike verktøy BUA kan ta i bruk for å kommunisere med barn og unge.

Å bruke rekvisita som «følelsesdukka» er kan være til hjelp i samtale med barn og unge.

Mål:

kompetansemål, Kommunikasjon og samhandling:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- Beskrive barn og unges språkutvikling og hvilken betydning språket har for personlighetsutviklingen.
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis.
- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge.

[kompetansemål bua vg2 - Søk \(bing.com\)](#)

Varighet: Ca 30 minutter

Hjelpemidler: Laminerte førstehjelpshånd som vist på bildet. White Board tusjer, papir til å tørke av med. Rom som er nok skjermet til at deltakerne kan prate sammen uten forstyrrelser.

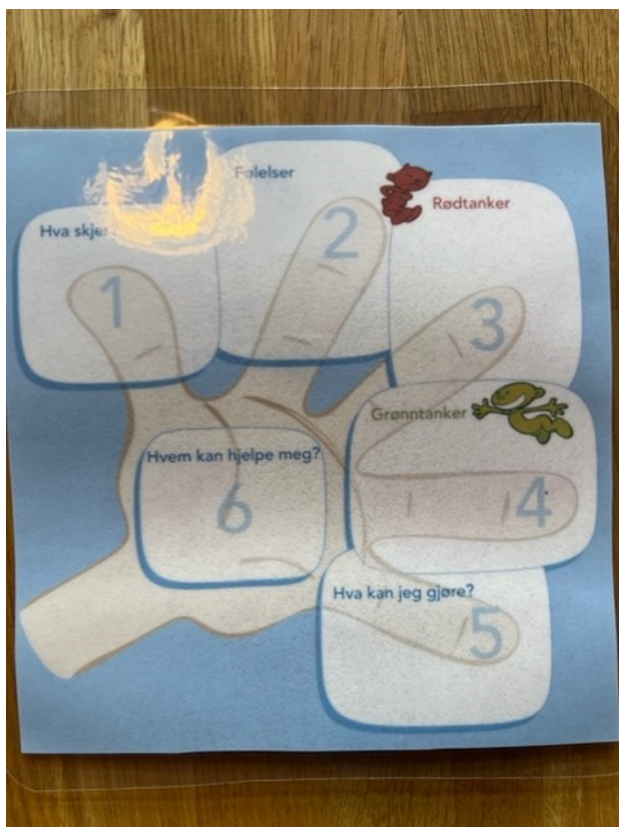
Forberedelser: Ha klart utstyr og rom til aktiviteten. Ha forkunnskaper om kommunikasjon og hvordan en skal snakke med barn og unge.

Metode: To og to elever går sammen. Aktiviteten utspiller seg i rollespill. Ene eleven starter med å være BUA og den andre spiller barnet. BUA skal tilpasse seg det de bestemmer seg for er barnets alder. Være bevisst på hvordan en kommuniserer og hvilken kommunikasjonsferdighet som tas i bruk, og hvorfor. En blir enige om hva alder på barnet skal være og hvilken situasjon som gjelder (eks: skilsmisse, nytt søsken, død i familien,

utestengt av venner, føler seg urettferdig behandlet etc.). Bytt roller når ene situasjonen er ferdig.

En går igjennom alle seks stegene med barnet. En må tilpasse seg etter alder. Barnet kan holde tusjen selv eller BUA gjør det. Det blir BUA og barnet enige om. snakk rundt alle stegene med barnet for å forsikre deg om at barnet forstår og du forstår barnet. Målet er at så langt det lar seg gjøre er at en sammen med barnet skal kunne identifisere følelsen barnet kjenner på. Ikke nødvendigvis å gjøre barnet glad igjen, men vise at du forstår barnet og at du er der for barnet.

Refleksjon: Snakk om hvordan kommunikasjonen var. Hva som var bra og hva kunne gjøres annerledes? Har alder noe å si for hvordan man kommunisere med barn? Har det noen betydning for hvilke kommunikasjonsferdigheter BUA velger å bruke? Kan det være nyttig å bruke rekvisita når en kommuniserer med barn?

Vedlegg 9- Aktivitetsskjema Speilnevron bingo

Spillerne velger hvordan de avgjør hvem som skal begynne.

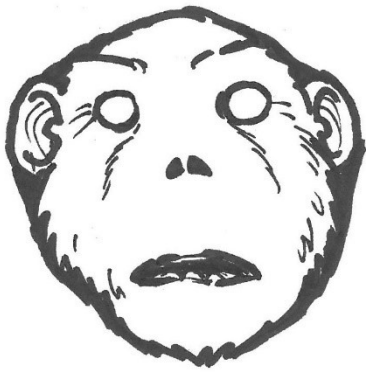
Første spiller velger en ansikts brikke, så prøver spilleren å tolke bildet og viser det samme uttrykket med nonverbal kommunikasjon. Klarer den andre spilleren å gjette riktig uttrykk, som uttrykkes av sin medspiller. Utrykket kan kontrolleres av den andre spilleren, riktig uttrykk står på baksiden av bildet. Er dette riktig kan spilleren som trakk ansiktsbrikken legge ansikts brikken på riktig felt med samme navn på uttrykket.

Proessen gjentas vær gang en spiller er ferdig til brettet er fult, alternativt kan det anvendes en tre på rad konkurranse i ned leggingen av brikkene.

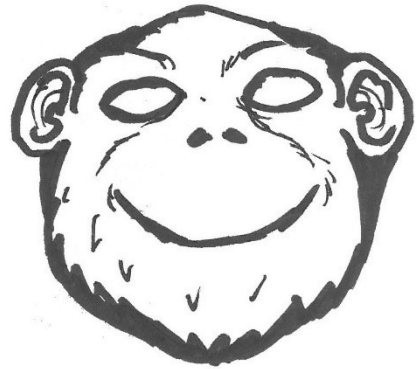
Speilnevron Bingo

Giacomo Rizzolatti
&
Sjimpansen

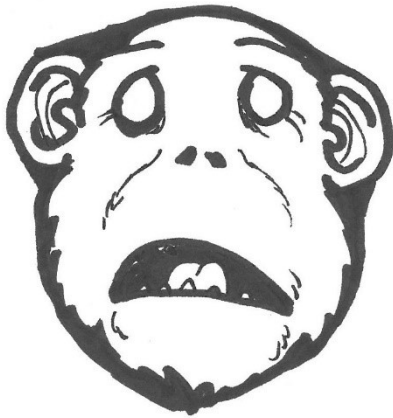
Glede	Overasket	Sinne	glede
Tristhet	frykt	Avsky	Overasket
Avsky	Overasket	Sinne	glede
Sinne	glede	Tristhet	Frykt

surprised

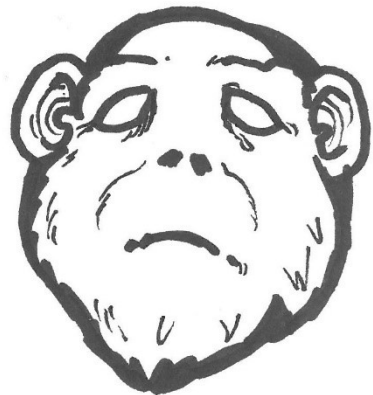
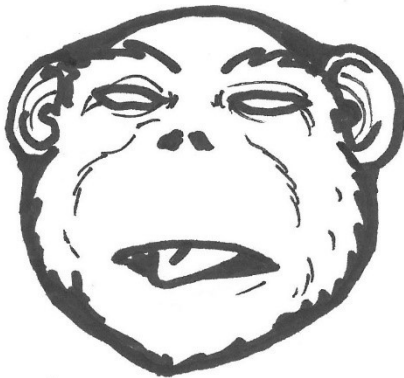
happy

sad

angry

Giacomo Rizzolatti

overaskot

gle de

Vedlegg 10- Aktivitetsskjema Refleksjon meg

Hvem er jeg?

Hvem vil jeg være?

Det du skriver på refleksjonsskjemaet er kun ment for deg.

Skriv fine ting om deg selv på genseren.

Skriv ønsker for deg selv på hode.

Skriv hva som gjør deg glad, lykkelig og oppstemt rundt figuren.

Vedlegg 11- Aktivitetsskjema Meg

Vedlegg 12- Aktivitetsskjema Positive ord om meg med spørsmål

Støtte skjema med positive ord for refleksjons aktivitet meg

Positive beskrivelser og adjektiver.

Morsom entusiastisk lidenskapelig gøy organisert spirituell
hjelpsom

Pålitelig praktisk snill interessant avgjørende tankefull interessert
påståelig

Lojal avslappet tilpasningsdyktig omsorgsfull eventyrlysten overlever
ærlig

åpen vennlig sterk troverdig varm modig sporty unik kreativ
attraktiv

rolig smart selvsikker medfølelse påståelig resursfull fornuftig ansvarsfull
analytisk

energisk smart pratsom empatisk kunstnerisk kjærlig hensynsfull musikalsk
vittig

heltemodig sjarmerende dynamisk målrettet logisk oppriktig forsiktig sosial
generøs

hardtarbeidende fantasifull selvstendig oppfinnsom intuitiv har en sterk mage
følelse

ryddig elskverdig ydmyk jordnær optimistisk proaktiv høflig tålmodig
drømmende

balansert fornøyd håpefull reflektert nysgjerrig spontan diplomatisk aktiv
ambisiøs takknemlig artikulert autentisk åpen-sinnet kultivert dristig direkte
ivrig

fortryllende etisk elegant fasjonabel tilgivende utspørrende kunnskapsrik
likandes elskelig heldig moden motivert pleiende oppmerksom problem-
løsende

realistisk motstandsdyktig gjennomført forståelsesfull klok

Spørsmål til Aktivitetsskjema- Min personlighet:

Hvem er jeg?

Hvem vil jeg være?

Det du skriver på refleksjonsskjemaet er kun ment for deg.

Skriv fine ting om deg selv på genseren.

Skriv ønsker for deg selv på hode.

Skriv hva som gjør deg glad, lykkelig og oppstemt rundt figuren.

Vedlegg 13- Aktivitetsskjema Sanseoppdagelse og refleksjon

Aktivitet: Blindet sanse reise

Formål: Få deltagerne til å skjenne på sansens sine og hvordan deres bevisstetilstedeværelse preges av forventning og usikkerhet. Dette blir gjort for at deltagerne skal skjenne hvordan sansene og tankene på virker hverandre når man ikke helt vet hva som skjer. Stimulerer deres sansemotoriske bevissthet, affektive respons og selvregulering. Skape refleksjon i gruppen til opplevelsen. Denne oppgaven kan tilpasses flere deltakere, da må også noen av hjelpe midlene bli flere.

Mål: Deltagerne opplever samspillet mellom tanker, følelser og sanser. Å reflekter over egen opplevelse og respons, for å sette opplevelsen i sammenheng til hvordan det er å oppleve krise eller hvordan det er å ikke kunne ha kontroll eller bare delvis kontroll over en hendelse som berører deltageren.

Deltager: Fem deltagere

Varighet: ca. 20 minutter

Hjelpemidler: Avspillings mulighet for musikk.

Musikk med forskjellige stemninger tre avspillinger på omtrent tre til fire minutter.

Bind for øyne til alle deltagerne.

Tre ting med tekstur for en taktil sanseopplevelse som skal berøres med bind for øyne.

Tre gjenstander til å berøre for taktil opplevelse.

Fem esker med lokk.

Forberedelser: Lage i stand bind til øyne for alle deltagerne, finne gjenstander til berøring og forberede musikk til avspilling.

Metode: Deltagerne blir informert alt nå skal få bind for øynene, at det kommer til å bli satt på musikk som skal gi dem en stemning mens de venter på å få berøre en gjenstand som de ikke ser.

Deltagerne sitter på hver sin stol i på en rekke, med bind for øynene. Lærer starter musikken før hen går rundt med gjenstand for berøring. Bruk gjerne et kodeord som deltagerens navn når de skal berøre gjenstand. I eksemplet var det brukt med utgangspunkt i didaktisk relasjons modell utvikling, navn til eleven for å bli oppmerksom når det var deres tur til å rekke ut hendene.

Første musikk del: En rolig og behagelig musikk blir satt på før deltagerne blir veiledet til å holde en gjenstand som de sender vider til neste deltager. Når alle har skjent på gjenstanden som i dette tilfellet var en vingummifigur med lukt. Tar deltagerne av øyebindet. De prøver å gjette hva det var.

Andre musikk del: Deltagerne blir fortalt at de nå skal holde fram hendene på pulten de sitter ved, og at lærer på et punkt kommer til å legge en gjenstand i hendene til deltagerne. Deltagerne får spennings oppbyggende musikk fra haisommer filmen i dette eksempelet, det går omtrent et minutt før det blir lagt en gjenstand i deres hender. Lærer gir og tar tilbake fra vær deltager en gjenstanden som elvene får utforske i blinde før musikken stoppes. Refleksjon følger.

Tredje musikk del: Deltager blir bedt om å prøve så godt de kan og ikke reager på sanseopplevelsen, reaksjonen setter selvregulering på prøve. Denne gangen med spennings oppbyggende musikk, i eksemplet ble det spilt musikk fra Evil dead filmen. Deltageren får plassert en eske med gjenstand i foran seg på pulten. Etter at bindet er tatt på forteller lærer at de nå skal høre på musikk og når lærer gir beskjed skal de finne esken i blinde og åpne esken for å føle hva som er inni. I eksemplet var det kokt pasta med litt vann i eskene. Musikken spiller i omtrent et minutt før deltagerne får beskjed om å starte utforskning.

Refleksjon: Etter vær av de tre sanseaktivitetene er det refleksjons spørsmål etter endt aktivitet.

Forslag til refleksjonsspørsmål etter vær sanseopplevelse.

Første refleksjon:

Hvordan var det å ikke vite hva som skulle berøres/holdes?

Sammenlegning mellom krise beredskap i kroppen og når ubehaget kommer av å ikke vite, er det noe man kan skjenne seg igjen i?

Hva trodde du at det var ved første kontakt med gjenstanden?

Andre refleksjon:

Var det annerledes å skjenne etter når musikken ble skumlere?

Hvordan var det og ikke kunne styre eller ha kontroll over, når du kom i kontakt med gjenstanden?

Slik kan det også være med kriseberedskap i kroppen når vi forventer noe, men ikke vet når eller hva som skal skje. Eller hva tenker dere om den opplevelsen?

Tredje refleksjon:

Hvordan var det å føle seg fram til innholdet?

Var det vanskelig og ikke gi en respons på opplevelsen?

Det og ikke vite hva som skjer eller kommer til å skje påvirker oss, hvordan vi opplever og føler våre omgivelser har dere kanskje lagt merke til i denne øvelsen?

Vedlegg 14- Aktivitetsskjema Mitt håndteringskort

Mitt håndteringskort.

For å håndtere, berolige og roe meg ned så kan jeg

1.

2.

3.

Jeg kan fortelle meg selv:

Jeg kan ringe til:

Jeg kan gå til:

Jeg kan snakke med:

Vedlegg 15- Aktivitetsskjema Barnet i sentrum

A.

B.

C.

D.

E.

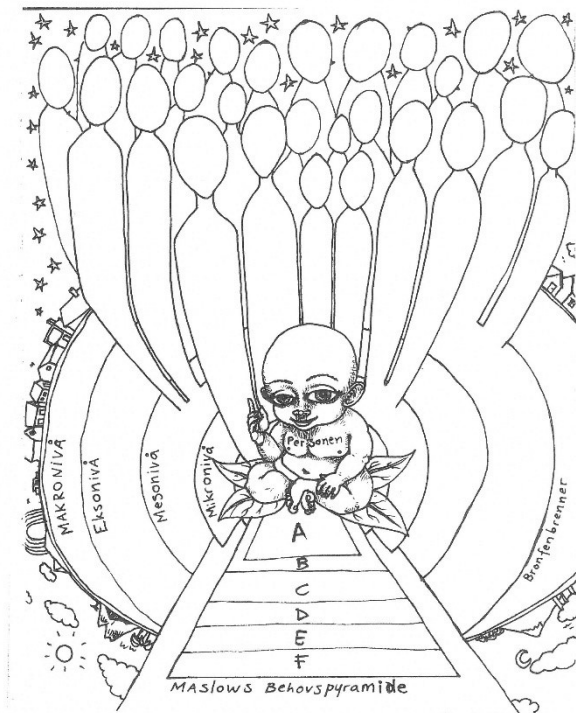
F.

MAKRONIVÅ

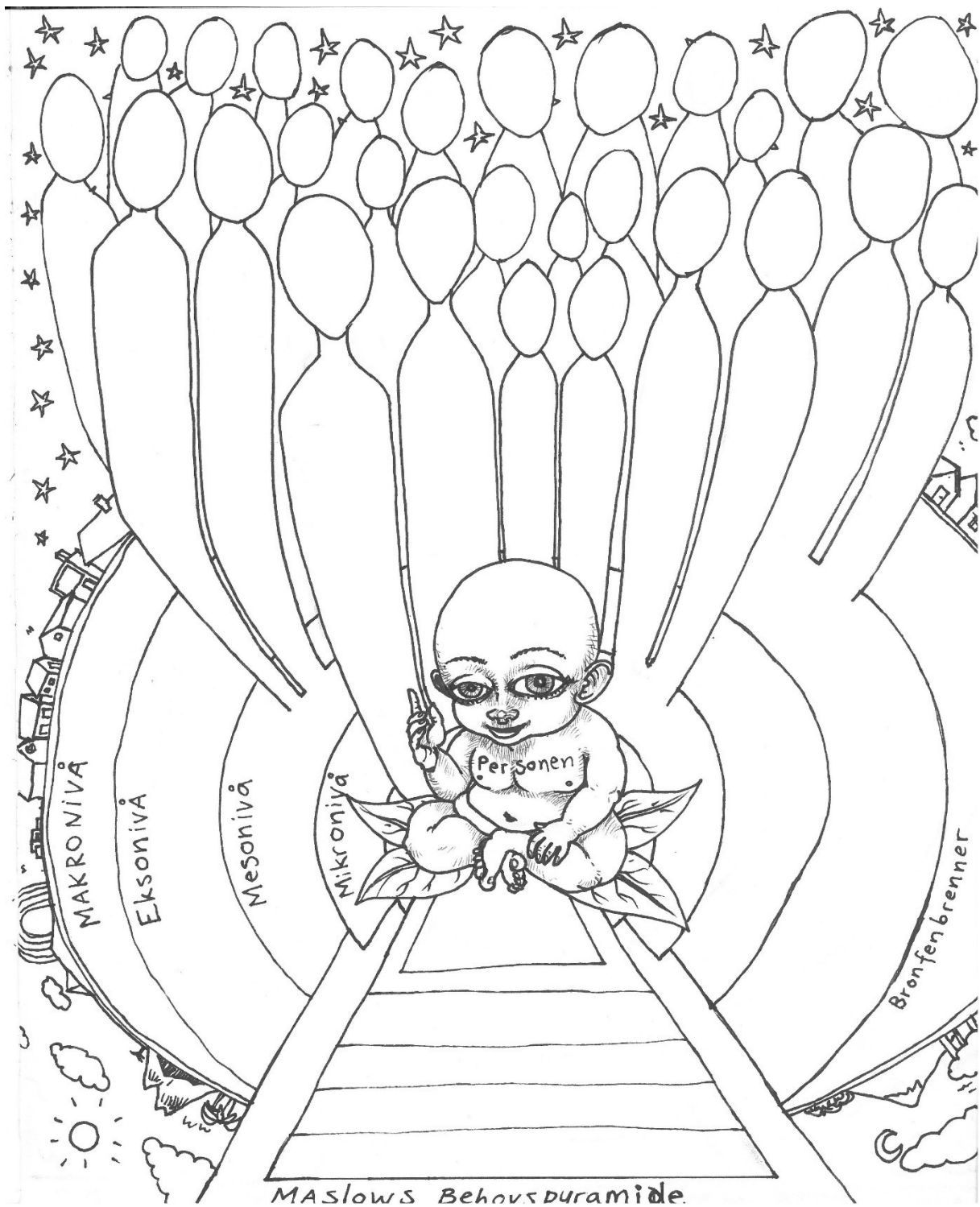
Eksonivå

Mesonivå

Mikronivå

Vedlegg 16- Aktivitetsskjema Meg som barn

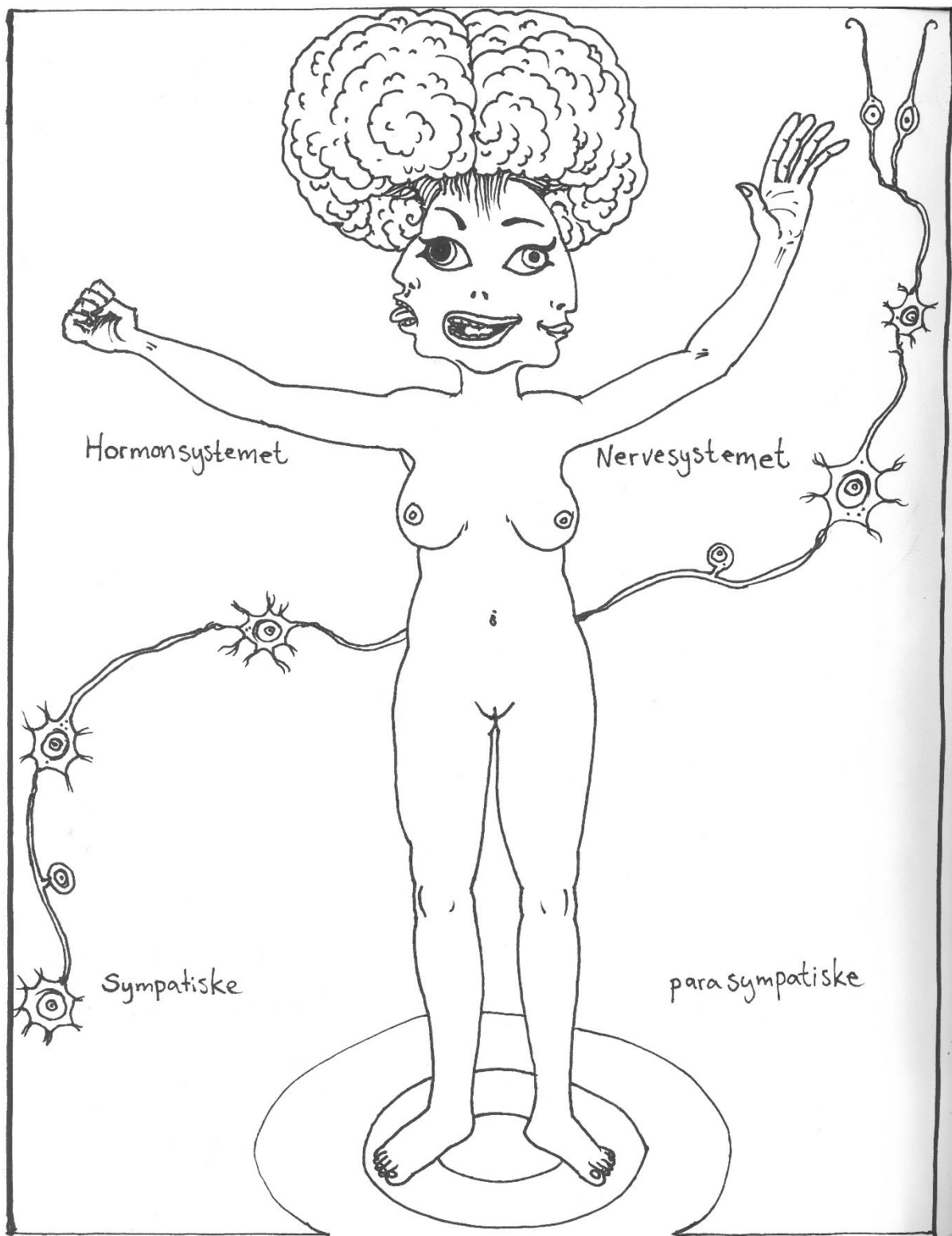

Vedlegg 17- Aktivitetsskjema Tanker, følelser og sanser

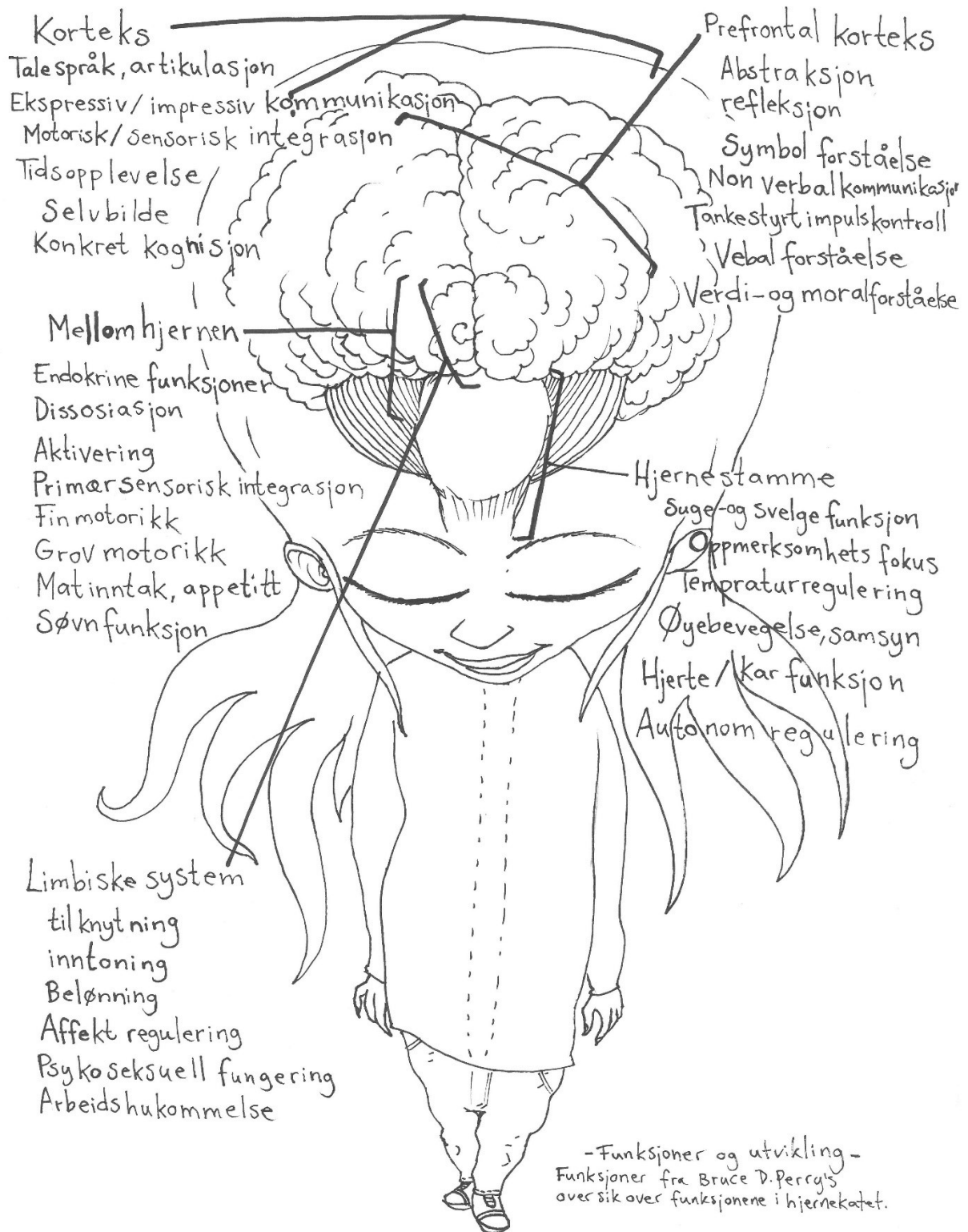

1.2 Vedlegg Refleksjonsskjema

Vedlegg 18- Refleksjonsskjema Hormonsystemet og nervesystemet

Vedlegg 19- Refleksjonsskjema Hjernen og funksjoner

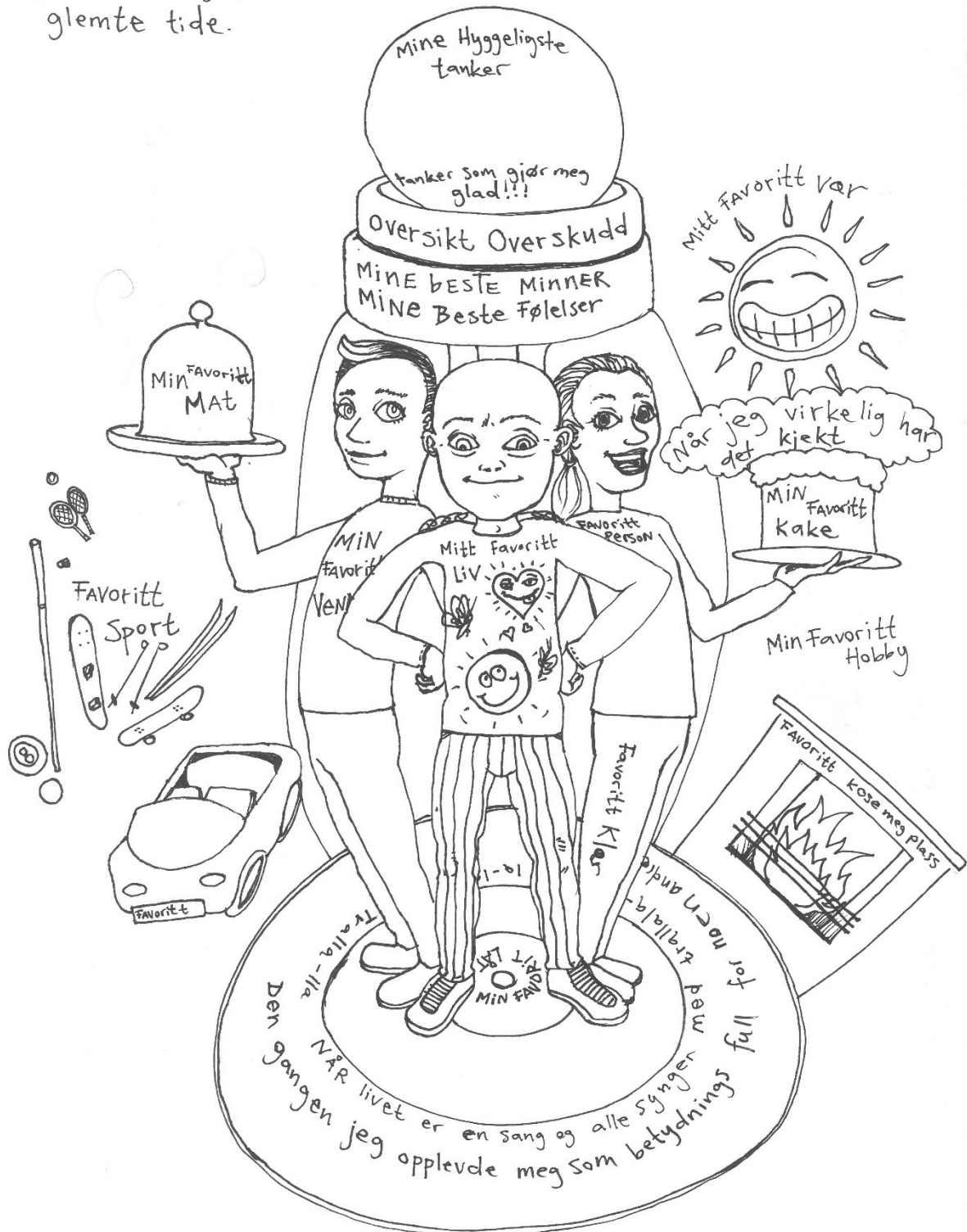

Vedlegg 20- Refleksjonsskjema Når sansene gjetter

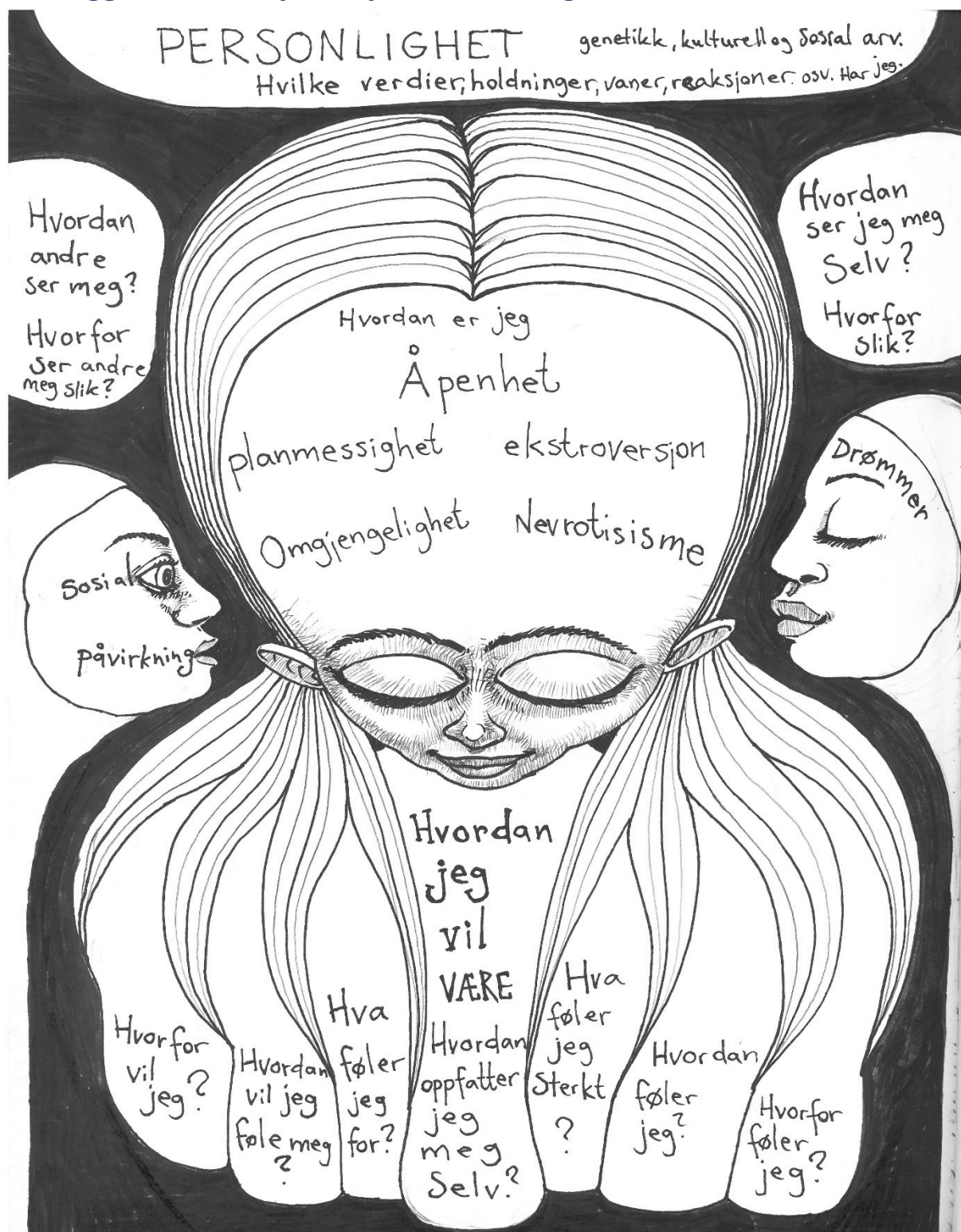
Vedlegg 21- Refleksjonsskjema Mitt beste liv

Det var så gøy at vi
glemte tide.

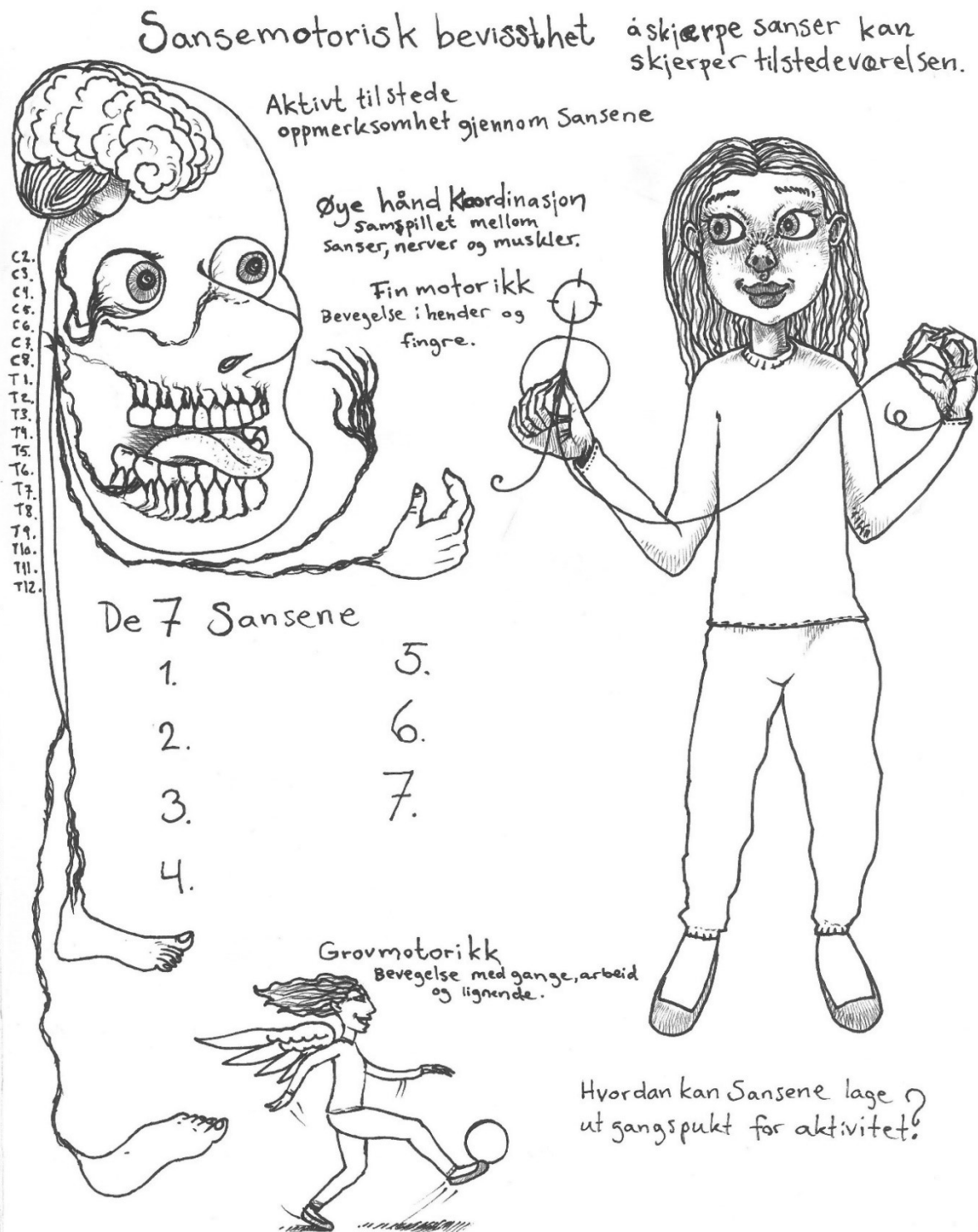

Mitt favoritt Øyeblikk er

Vedlegg 22- Refleksjonsskjema Personlighet

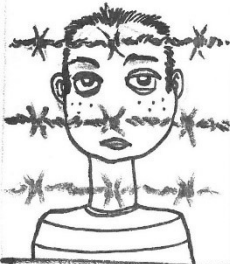
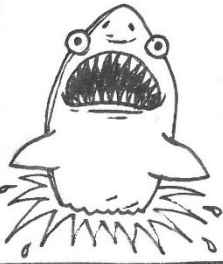

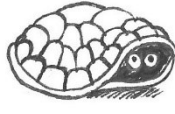

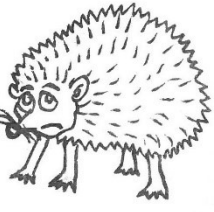
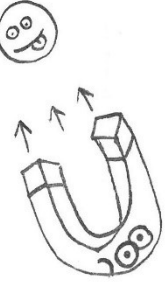

Vedlegg 23- Refleksjonsskjema Sansemotorisk bevissthet

Vedlegg 24- Refleksjonsskjema Reaksjoner og stress

Å Føle seg usikker/sette opp forsvar
Når jeg føler meg "usikker" og trenger å beskytte meg selv

<p>omgir jeg meg med piggtår</p> 	<p>Går jeg inni angrepsmodus som en Sulten hai</p> 	<p>Gjør meg selv usynlig</p> 	<p>Tar jeg på meg en skuddsikker vest og gjør meg usårbar</p> 	<p>trekker jeg meg inn i mitt skall</p>
<p>går jeg inn i min egen bobble</p> 	<p>setter jeg ut piggene som et piggsvin</p> 	<p>Skyver andre vekk som en motsatt magnet</p> 	<p>Flør jeg rundt som en flue uten mål</p> 	<p>Tenker jeg i svart/hvitt</p>
<p>Gjemmer meg i en tåke</p> 	<p>Forsvinner jeg avgåre som en rakett</p> 	<p>Fryser til på stedet</p> 	<p>Maler jeg på meg et smil som en klovn</p> 	<p>HVA annet gjør jeg</p>

oversatt og individuelt formet etter Dr. Karen Treisman's skjema (Treisman 2021)

1.3 Vedlegg PowerPoint til undervisningsplan

Vedlegg 25- Undervisningsmateriale introduksjon

Undervisningspresentasjon introduksjons undervisning.

Introduksjon til
kommunikasjon
med
Barn i krise og
traumer

At dere skal lære om hva krise og traumer er, hvordan og hvorfor det skjer i våre liv.

Hvordan du som fagarbeider kan forholde deg profesjonelt til temaet kommunikasjon med barn og unge i krise.

At dere skal føle trygghet til at det og bry seg har en verdi.

At dere forstår at noe av det viktigste vi kan gjøre for andre som omsorgsperson, er å være tilgjengelig, hjelpsom og støtte andre med å bearbeide sine opplevelser i livet.

At dere blir inspirert av å skape aktivitet med formål, og til å se at aktiviteter og lek er god helse for mangt i livet.

		Onsdag 20.04 Introduksjon til Undervisning	Torgdag 21.04 Situasjon og person
		Kl. 11. 50- 12.50 Introduksjon	Kl. 10.20- 11.20 Henvissingskompetanse Bekymringsamtale
		Kl. 13.00-14.00 Kroppen og toppen	Kl. 11.50-12.50 Personlighet
		Kl. 14.10-15.10 Affekt og krise	
Mandag 25.04 Lærernes inspirerende aktivitetsdag	Tirsdag 26.04 Elevenes opstart for arbeid med aktivitet	Onsdag 27.04 Elevenes arbeid med aktivitet	Torgdag 28.04 Vurdering og refleksjon
Kl. 09.10- 10.10 Introduksjon til aktivitetsdag Møte med nye lærerstudenter	Kl. 13.00-14.00 Start på aktivitetsplanlegging Brainstorming, idemyldring	Kl. 11. 50- 12.50 Undervisvurdering og videreutvikling	Kl. 10.20- 11.20 Videre arbeid/vurdering
Kl. 10.20- 11.20 Aktivitets rulling	Kl. 14.10-15.10 Videre arbeid	Kl. 13.00-14.00 Vider arbeid	Kl. 11.50-12.50 Vurdering/refleksjon
Kl. 11.50-12.50 Aktivitets rulling		Kl. 14.10-15.10 Videre arbeid og oppsummering	

Spørreskjema. Hva, hvordan og hvorfor.

Fordi vi er nysgjerrige på deres forkunnskaper og tanker til temaet barn og unge i krise.

Fordi vi er nysgjerrige på om dere synes undervisningen kan være nyttig for dere.

Fordi vi ønsker å utvikle oss som lærer og våre arbeids metoder.

Påstand:

Viktig å elske andre,
viktig å bli elsket selv.

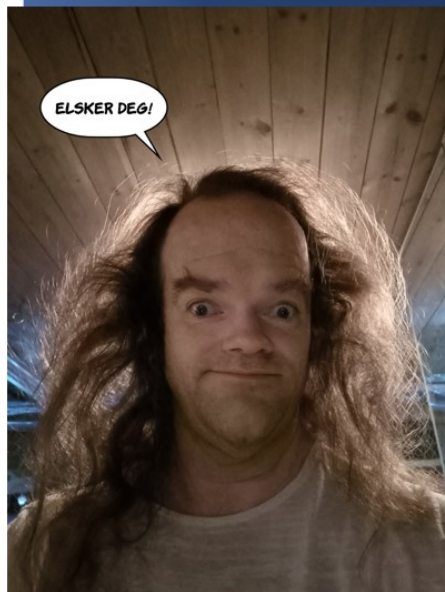
Refleksjon:

Barnet bare en mor kunne
elske ?

Hva skjer med barnet hvis
mor eller far ikke klarer å
elske eller uttrykke sine
følelser ?

Varsomhet til hvordan vi
behandler hverandre med
vår kommunikasjon.

Hva med den
profesjonelle omsorgen.

Refleksjon:

Hva når skam, nederlag og
avsky gjør oss til mennesker
vi ikke ønsker å være.

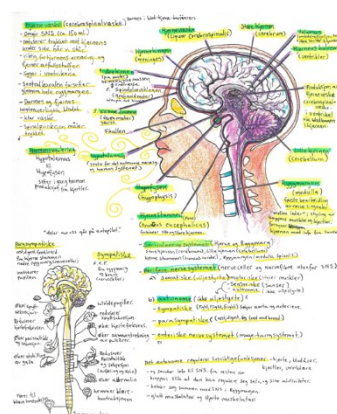
Er vi alltid ansvarlig for
hvordan vi har det?

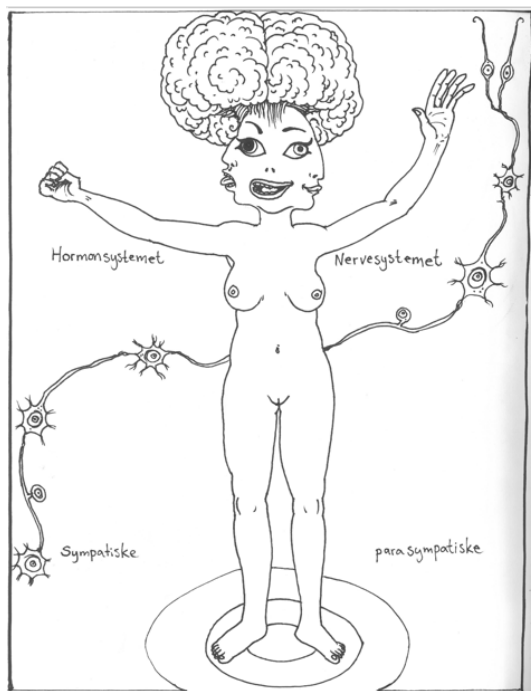

Kroppen og Toppen

Kroppen henger sammen
med toppen, hva tror dere
mener jeg med det?

Sanseinntrykk

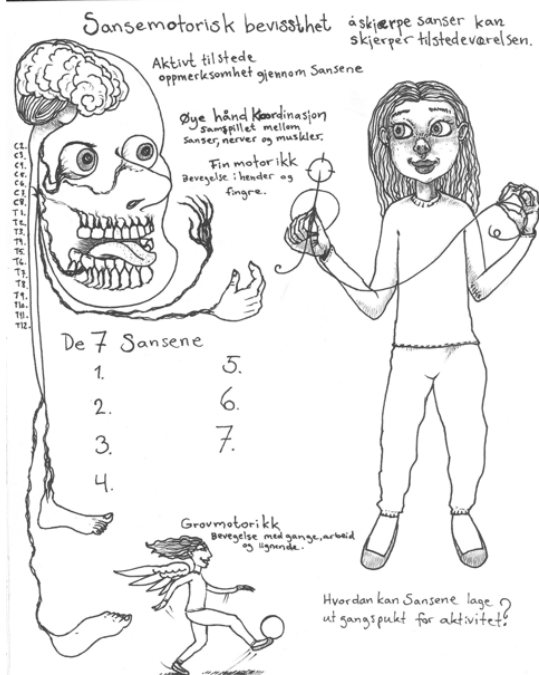
Følelser

Hormoner

Nervesystemet, nerveceller autonome og vilje styrte

Reaksjoner- affektive og viljestyrte

Det er mange komponenter som påvirker hvordan vi tenker, føler og opplever vår interaksjon med omverden.

Aktivitets tips:

Sansene kan være inspirasjon for å skape aktivitet som gir grunnlag til kommunikasjon om hvordan vi har det som mennesker.

Sansemotorisk bevissthet

Bevisst opplevelsen av sine sanser

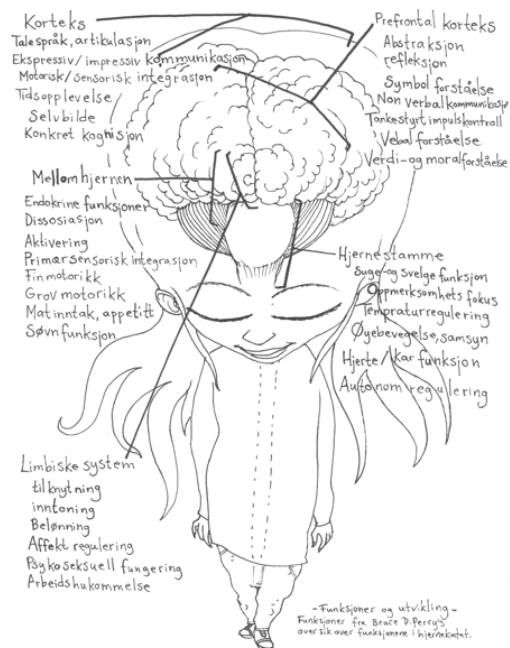
Hvordan man forholde seg til sine sanser

Hvordan man tolker og anvender sine sanser

De syv sansene

syn, hørsel, lukt, smak, berøring, varme, kulde, og smerte

- Syns sans (øyet – Fotoreseptorer)
- Luktesans (nesa – Kjemoreseptorer)
- Høresans (øret – Fotoreseptorer)
- Smakssansen (tunga – Kjemoreseptorer)
- Følesans (huden – Mekanoreseptorer)
- Likevektsans (balansesans) og stillingsans.

Aktivitets tips:

Mange funksjoner kan utvikles.

Vi deler utviklingen inn i utviklingsområder:

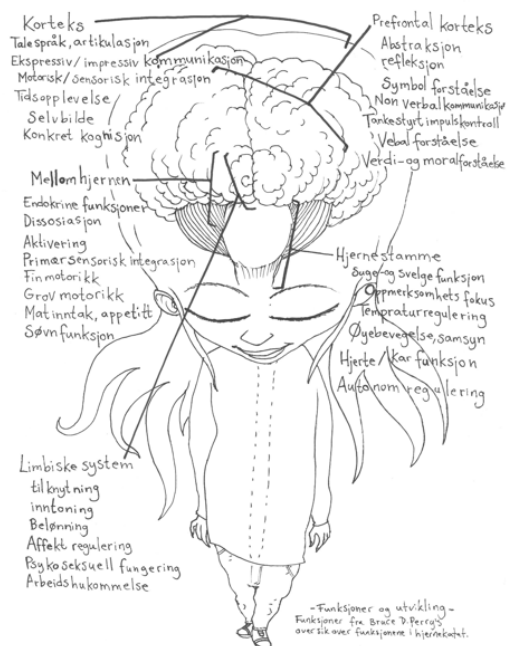
Språklig utvikling

Kognitiv utvikling (intellektuell)

Emosjonell utvikling

Sosial utvikling

Motorisk utvikling

Sanse og bevissthets aktivitet:

Bevisstgjøring av egen konsentrasjon, sanse- og tankeprosess.

4 minutter stillhet.

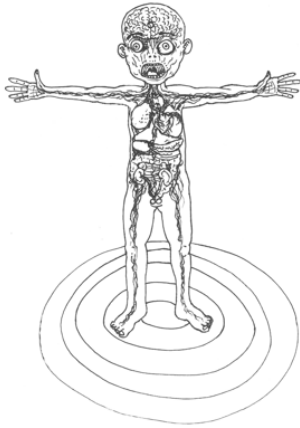
Observasjon av egen naturlig pust.

Sitt rett i ryggen med avslappet nakke.

Pust inn og ut med nesen.

Prøv å legg merke til egen pust i området under nese inngangen.

Affekt og krise

Mitt Mest.....Øyeblikk er.....

Sjokkfasen – Opptrer de første minuttene eller timene etter hendelsen. Den bærer ofte preg av kaos, forvirring og konsentrasjon og oppmerksomhet kan ofte være svekket.

Emosjoner- Er nær forbundet med personens motiv og drifter, idet den gjerne oppstår når behov enten blir tilfredsstilt eller tilfredsstillelsen blir hindret, samtidig som emosjonen selv kan virke som en drivkraft for atferden.

Refleksjons aktivitet:

Tanker:

Hva tror du personen tenker?

Sanser:

Hvilke sanser er i bruk hos personen?

Følelser:

Hvilke følelser tror du personen opplever?

Tanker, følelser og sanser

Refleksjons påstand

Hvordan vi samspiller og kommuniserer med våre medmennesker, påvirker hva andre føler og tenker.

Hva er en krise?

Hva kan utløse en krise?

Hva er krise maksimering?

Hva er krise minimering?

Definisjon: Når noe uventet skjer som bryter med vårt verdensbilde og våre forventning til omgivelsene (Raundalen & Shultz 2020).

Fantasi og det
sårbare barnet

Usikkerhet kan
skape indre og
ytre uro

Det var så gay at vi
glemte tide.

Sosioemosjonelle ferdigheter

- **Selvbevissthet.** Forståelsen av følelser og deres forhold til tanker og atferd.
- **Selvhåndtering.** Evne til å regulere følelser i forskjellige situasjoner uten å miste kontroll. Å vite hvordan man kan justere og tilpasse atferden din på riktig måte i forhold til situasjonen man er i.
- **Sosial bevissthet.** Evnen til å få kontakt med andre ved å forstå andre virkeligheter enn din egen.
- **Evnen til å kommunisere,** uttrykke deg selv, vite hvordan du skal lytte og vite hvordan du skal løse problemer er også veldig viktig.
- **God beslutningstaking** er en annen viktig ferdighet i denne kategorien.
- **Sette realistiske og positive mål** og være i stand til å nå dem.
- Evnen til å bygge sunne, positive og lykelige forhold.

Hentet fra: <https://utforsksinnet.no/hva-er-sosioemosjonelle-ferdigheter/>

Sympati

Når vi setter oss inn i andres følelser slik at vi føler på de samme følelsene. Sympati kan komme til uttrykk når man er vitne til et medmenneske som går igjennom en tøff og vanskelig situasjon. Utrykket kan da være at man føler medlidenhet, sorg, ubehag og/eller maktesløshet av å sette seg inn i den andres opplevelse.

Hva fører det til? Forstår vi følelsene?

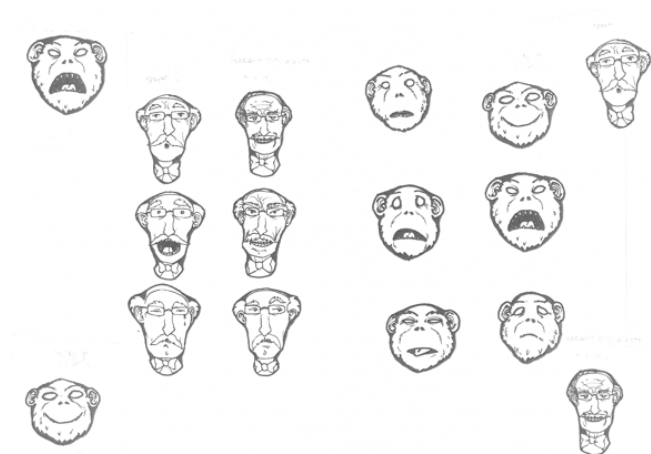
Empati

Når vi forstår hvordan en annen person opplever en situasjon, men velger å hjelpe dem med situasjonen fordi vi selv hadde ønsket hjelp i en lignende situasjon. Når forståelsen for hva den andre opplever ikke blir overskygget av følelsene som ligger i øyeblikket, slik at man evner å forestille seg hva man burde eller selv ville ønsket ble gjort med situasjonen man står i.

Hvorfor er det et skille? Er det ikke følelser i empati?

Aktivitet:
Speilnevron bingo
Hvordan kjenne igjen følelser ved å observere nonverbal kommunikasjon

Basert basis følelsene sinne, frykt, tristhet, overasket, avsky og glede.

Henvisningskompetanse

Vedlegg 26- Undervisningsmateriale henvisningskompetanse

Henvisningskompetanse

To viktige områder for å utvikle henvisningskompetanse

Observasjon og mulighet for å drøfte observasjonene med sine kollegaer

Spørre de to gruppene som står barnet nærmest nemlig barnet selv og deres foreldre/foresatte.

Observasjon med tanke på henvisningskompetanse

Barnas første reaksjoner etter en krisehendelse kan ifølge krise- og traumepsykologi gi noen hint om hvordan barnet fordøyer erfaringen de sitter igjen med. Det er to hoved reaksjonsmønstre man bør være obs på.

1. De barna som tydelig velger en unngåelsesstrategi som de holder fast ved, får som regel mer problemer senere i livet. Her kan det pedagogiske personalet med en varsom tilnærming til bearbeiding av sin kriseopplevelse, hjelpe barnet med å tørre å gi slipp på sin unngåelsesstrategi.
2. De barna som har sterke reaksjoner på opplevelsen som ikke avtar innen mer vanlig tidsramme, kan trenge hjelp til å komme ut av denne reaksjonsformen. Her kan det pedagogiske personalet med en forsiktig tilnærming bearbeide barnet med nøktern informasjon om det som hente kombinert med normalisering av de sterke reaksjonene, hjelpe barnet til å få bedre kontroll når de trenger det.

Disse to nevnte reaksjonsformene kan sammen med de som blir nevnt i den kommende listen, være observasjoner som kan indikere at det er grunnlag for henvisning til terapeut. Fra boken krisepedagogikk viser Raundalen og Shultz (Raundalen & Schultz, 2020) fram en liste med signaler som de påpeker kan tilsi at et barn og/eller ungdom bør få faglig hjelp.

Signaler:

Påtrengende bilder fra det som hendte, noen ganger som en indre film av hele eller deler av katastrofen. Disse gjenopplevelsene kan komme i løpet av dagen, når de gjør skolearbeid, eller det vanligste: når de legger seg om kvelden. De indre filmene kommer noen ganger som mareritt.

Påtrengende sanseminner som smak, lukt, lukt eller kroppsposisjon.

Angst for å være vekke fra sine kjære og behov for å sjekke at alt er vel med dem.

Spesifikk angst eller fobi, for eksempel for vann, små rom, mørke, dyr eller annet forbundet med opplevelsen som har formet angsten.

Søvnvansker. Mindre problemer med å sove vil kunne oppstå i kortere perioder også ut over de første ukene, avhengig av ytre omstendigheter som påminnere.

Problemer med å konsentrere seg. Konsentrasjonsvansker og skolevansker er å forvente også ut over de to første ukene, spesielt om barnet/ungdommen har mistet noen.

Generell angst og bekymring som forstyrrer gjenopptagelsen av vanlig fungering.

Sterke kroppslige reaksjoner som hjertebank, vondt i magen, svetting, svimmelhet som oppstår når en blir minnet om hendelsen.

Sinne og irritabilitet slik at det forstyrrer relasjoner eller fungering.

Selvbebreidelse og skyldfølelser.

Tristhet og grubling

Raundalen & Schultz Krisepedagogikk 2020.

Prosedyre og beredskapsplaner

- Barnehagens rammeplanverk
- Sikkerhet, trygghet, HMS,
- Kommunale planer
- Beredskapsplaner- brann, skader og andre kriser.?
- Kriseberedskap-De skulte krisene (Raundalen & Shultz 2020)
- Ekstraordinære omstendigheter og mulige hendelser
- Hvilke prosedyrer foreligger på din praksisplass/arbeidsplass?

<p>Varme – for forebygging</p> 	<p>For å skape et inkluderende leke- og læringsmiljø</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vær tilstede og tilgjengelig. Vis at du bryr deg • Still spørsmål, lytt aktivt. Bruk barnesamtaler jevnlig. • Kartlegging av miljøet og relasjoner • Etabler og vedlikehold et godt og tillitsbasert foreldresamarbeid • Fokus på det gode fellesskapet. • Kunnskap om hvordan skape og opprettholde inkluderende leke- og læringsmiljø. • Kunnskap om hvordan legge til rette for gode vennskap og sosiale bånd i barnegruppen. • God kjennskap til Skyfritt. Felles forståelse – vit hva dere skal se etter. 	<p>Verktøy og ressurser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mal for barnesamtaler • Skjema for kartlegging av miljø • «Bussen» • Informasjonshette foreldresamarbeid • Kontaktbarometer foresatte • Forebyggende aktiviteter for godt psykososialt miljø • ICDP • Inkluderende leke- og læringsmiljø • Skyfritt: Hvordan kan mobbing se ut
<p>Se barnet – for å oppdage</p> 	<p>Når man kjenner på en uro</p> <ul style="list-style-type: none"> • Snakk med kolleger om bekymringen din. • Vær tett på de aktuelle barna. • Gjør observasjoner – benytt gjerne observasjonsverktøy som passer den aktuelle situasjonen. • Snakk med barna, dersom det er en mulighet. • Bruk sosiogram/kontaktbarometer for kartlegging av relasjoner. • Drøft funn i personalgruppen. Bruk gjerne refleksjonsspørsmål. • Søk råd eller bistand hos barnehagens ressursteam. 	<p>Verktøy og ressurser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observasjonsverktøy • Barnesamtaler • Sosiogram/kontaktbarometer • «Bussen» • Refleksjonsspørsmål personal • Skyfritt veiledningsteam
<p>Inkludere – handle for endring</p> 	<p>Dersom mistanken bekreftes/ikke avkreftes</p> <ul style="list-style-type: none"> • Informer styrer og evt. øvrige ansatte som må informeres. • Opprett sak og innkall til første møte. Følg saksgang ihh. støttesystem. • Ta utgangspunkt i observasjoner i utarbeidelse av tiltak. • Formuler ønsket situasjon/mål for arbeidet. • Iverksett tiltak. • I personalgruppen: gjør en etisk vurdering av prosessen med barnet i fokus. • Dersom tiltak ikke fører frem: koble på Team Skyfritt. • Lukk sak i enighet med involverte parter. 	<p>Verktøy og ressurser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aktivitetsplan • Forslag til ulike tiltak • Samtaleguide foresatte • Barnet først – Skjema for etiske vurderinger • Team Skyfritt • Trygge barn – de voksne sitt ansvar; et støttesystem
<p>Ettervarme – for fremtiden</p> 	<p>Veien videre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ha en langsiktig plan. • Vær tilgjengelig. Følg opp alle parter så lenge det vurderes som nødvendig. • Lytt og lær: hva trenger barnegruppen nå? Hva trenger enkeltbarnet? • Sett ord på. Bekreft. • Vis at du bryr deg om. • Vær våken. 	<p>Verktøy og ressurser</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forandringsfabrikken • Dialogmodellen

Hvor finner man informasjonen om bekymringsmelding for barnehager i Bergen kommune:

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/skyfrittinkluderende-oppvekstmiljo-i-bergen/barnehagens-ansvar>

Barnevernets informasjonsside:

https://bufdir.no/Barnevern/Om_barnevernet/?gclid=EAlaIQobChMIxv_uzdGj9wIVEGIYCh3HgAz8EAAAYASAAEglja_D_BwE

Resten av timen går alle inn på denne nettsiden og prøver kommunikasjons simulatoren for bekymringssamtale. Det ønskes at dere først prøver dere igjennom Lilly 5 år og Ole 6 år.

Digital øvelse for bekymringssamtaler med barn og unge:

<https://www.snakkemedbarn.no/>

Vedlegg 27- Undervisningsmateriale personlighet

Personlighet

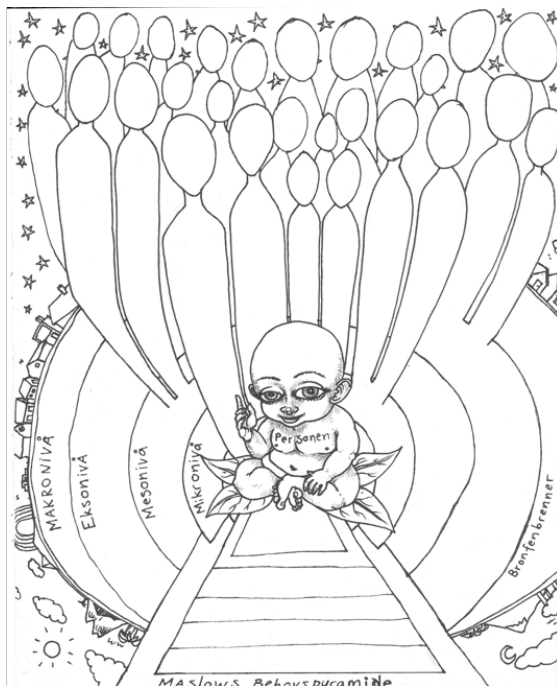
Den individuelle måten man reagere, tenker, føler, indre og ytre adferd.

Vi har alle en rett til å bli akseptert for den vi er, men den vi er trenger også å akseptere andre.

Hvem jeg føler meg som
Hvilke erfaringer jeg har
Hvilke preferanser jeg har
Hva jeg liker og ikke liker
Hvilke holdninger og verdier jeg har
Hvilke vaner jeg har
Hvordan jeg behandler andre
Hvordan jeg oppfører meg

Hvordan jeg klær meg
Hvordan jeg ter meg
Hvordan andre ser meg

Er det andre ting
som kan henge
sammen med en
personlighet?

Barnet som blir en person

Makronivå- formelle og uformelle institusjoner på samfunnsnivå

Eksonivå- Formelle og uformelle samfunnsinstitusjoner i det lokale miljøet

Mesonivå- Relasjon mellom nærmiljø

Mikronivå- Familie, barnehage, skole, nabolag, venn, arbeidsplass

Personen- Helse, kjønn, alder

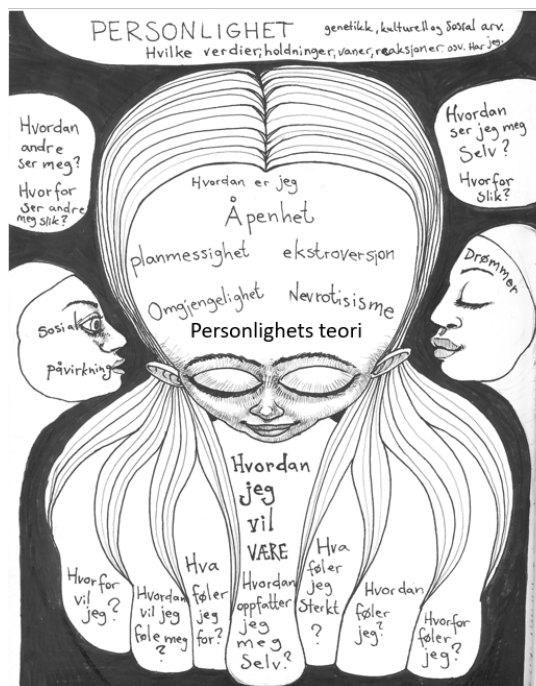
A. Behov for selvrealisering, hva er viktig for barnets personlige og individuelle utvikling.

B. Behov for annerkjennelse og respekt

C. Behov for kjærlighet og tilknytning

D. Behov for trygghet og sikkerhet

E. Fysiske behov

Påstander for refleksjon og ettertanke

Krisereaksjoner er også en personligreaksjon

Hvordan vi håndterer en krise kan påvirkes av vår personlighet

Hvordan vi bearbejder en krise kan påvirke utviklingen av vår personlighet

Det finnes ingen rette eller gale krisereaksjoner

Språket og kommunikasjon har makt.
Derfor må vi være varsom og oppmerksom på
hvordan vi kommuniserer med barn, fordi det kan
forme deres syn på seg selv.

Reflekter gjerne over spørsmålene på bildet.

Påstand:

Hvordan man reagerer på stress er individuelt, det kan også ha sammenheng med personlighet.

Hvordan reager du?

Hvordan reagere noen du skjenner?

Kan du huske hva som utløste stresset i situasjonene?

Refleksjonsskjema aktivitet

Hvem er jeg?

Hvem vil jeg være?

Det du skriver på
refleksjonsskjemaet er kun
ment for deg.

Skriv fine ting om deg selv på
genseren.

Skriv ønsker for deg selv på
hode.

Skriv hva som gjør deg glad,
lykkelig og oppstemt rundt
figuren.

Skriv på en lapp, tre temaer.

- 1.En ting du drømmer om som
du synes det er greit å vise til
andre.
- 2.En fin ting om deg selv som du
synes er greit å vise til andre.
- 3.Noe som gjør deg
glad/lykkelig/godt humør som
du synes er greit å vise til andre.

Vedlegg 28- Undervisningsmateriale Workshop kommunikasjonsferdigheter

Kompetansemål

- gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge
- samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit
- gjøre rede for
- prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis
- gjøre rede for
- voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte
- hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne

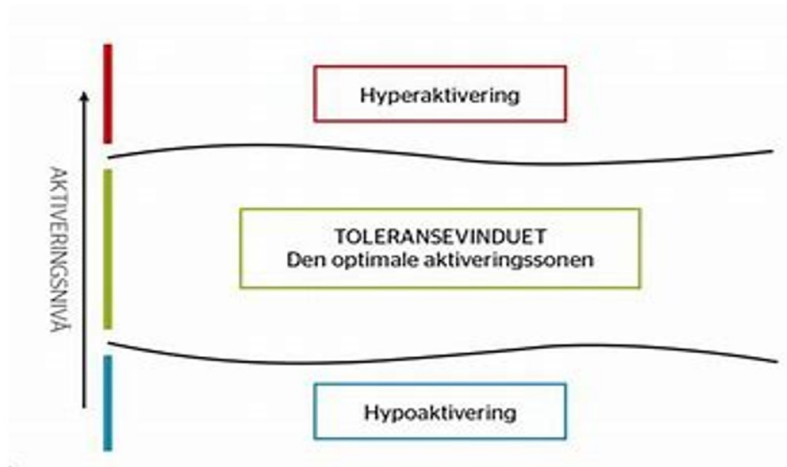
Hvordan møte barn og unge i krise

- Hvordan tone seg inn
- Oppmerksomhetsfokus
- Tilpasse seg situasjonen, den andres evner og interesser
- Bevisst på sårbarhet og behov for å bli sett
- Hvordan man benytter hjelpemiddel
- Betydningen av å la den andre bestemme tempo, anerkjenne behovet
- Behovet for informasjon
- Hjelpemidler
- Utvikling- hvor er barnet/ungdommen
- Stå i det!

Hvilke erfaringer har dere?

I praksis?
Skolen?
Andre steder?

Toleransevinduet

Aktiv lytting

- Åpne spørsmål
- Vise nonverbalt at du er tilstede, oppmerksom og aksepterende
- Verbale oppmuntringer
- Bruke stillheten
- Speile den andres følelser
- Øyekontakt
- Kroppsholdning
- Ansiktsuttrykk

Verbal kommunikasjon

- Nøkkelord
- Gjentakelse
- Volum
- Rytme/stemmebruk
- Inntoning
- At det er ekte

Nonverbal kommunikasjon

- Ikke-ord/lyder
- Ansiktsuttrykk
- Berøring
- Stillhet

A large orange shape on the left side of the page, consisting of a rectangle with a quarter-circle cutout on its right side.

Bekreftende ferdigheter (empati)

- Gjenta nøkkelord og uttrykk
- Speile følelser
- Sammenfatte følelse og innhold
- Humor
- Annerkjennelse og respekt

Vedlegg 29- Undervisningsmateriale Workshop reaksjonsfasene

Traumatisk stress og akutte stressreaksjoner.

REAKSJONSFASER

TEGN

SYMPTOMER

OPPFØLGING

Kompetansemålene Vg2 BUA:

Kompetansemål etter kommunikasjon og samhandling:

- ❖ Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne.
- ❖ Samtale med barn, unge, foresatte, kolleger og andre samarbeidspartnere på en måte som fremmer trygghet og tillit.

Kompetansemål etter yrkesliv i barne- og ungdomsarbeiderfag:

- ❖ Utføre grunnleggende førstehjelp tilpasset barn og unge.
- ❖ Drøfte hva det vil si å være en profesjonell yrkesutøver og god rollemodell i barne- og ungdomsarbeiderfaget og å vise profesjonalitet i eget arbeid.
- ❖ Gjøre rede for hva som kjennetegner alderstilpasset omsorg, tegn som tyder på omsorgssvikt, ansvar og tjenestevei ved omsorgssvikt.

Det antas at følgende faktorer påvirker tåleevnen:

- ▶ Alder – barn og unge utvikler antagelig lettere problemer etter traumer
- ▶ Kjønn
- ▶ Fortid
- ▶ Antall involverte
- ▶ Nettverk
- ▶ Mestringsevne
- ▶ Sosiokulturell bakgrunn

Hendelsen vil påvirke reaksjoner.

- ▶ Virker som det er lettere å akseptere noen hendelser mer enn andre, feks. naturkatastrofer.
- ▶ Overgrep synes å være en hendelse som gir mest varige men.

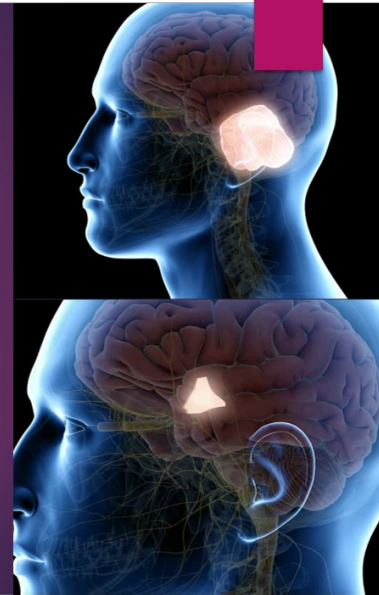

Hjernen synes å bruke de eldste
hjernedelene – lillehjernen og
mellomhjernen.

Antagelig fordi dette gir den
raskeste responsen.

ØVERSTE BILDE – LILLEHJERNEN.

NEDERSTE BILDE – MELLOMHJERNEN.

NYORIENTERINGSFASEN
Restituert uten plagsomme symptomer

REPARASJONSFASEN
*Varer fra 1 til 6 måneder
Bearbeiding; symptomene blir gradvis borte.
Drømmer om ulykken blir sjeldnere*

REAKSJONSFASEN
*Varer fra dager til uker
Angst, fortvilelse, gråt, sinne, sorg og
ukarakteristiske legemlige symptomer*

SJOKKFASEN
*Varer fra sekunder til dager
Uklarhet, forvirring, og manglende evne til å
forstå hva som skjer eller har skjedd*

Reaksjonsfasene

VANLIG Å SNAKKE OM 4 FASER I REAKSJONER:

Barn og ungdom:

- ▶ Det er ikke hver dag som er like god, men det er noe godt i hver dag. Bare husk det!
- ▶ Ole Brumm

Kilder:

-
- ▶ Petter Skants – Omsorg i Kriser – En håndbok i psykososialt støttarbeid.
 - ▶ Store Norske Leksikon

Vedlegg 30- Undervisningsmateriale Case

Elev oppgave Case

Kommunikasjon og aktivitet med
barn i krise

Agenda i dag tirsdag 26.04.2022

Case introduksjon

Inndeling i grupper

Fordeling av arbeids plass

Lærerstudentene veileder

Individuelt arbeid med
brainstorming

Framføring for klassen torsdag
maks 15 minutter

Grupper

1. Maame, Lise og Marthe
2. Kristina, Laura og Marie
3. Nina, Verona og Tuva
4. Andrea, Rabia, Charlotte og Sandrine

Tirsdag 2. februar 20XX

Bunntekstempel

Tidslinje

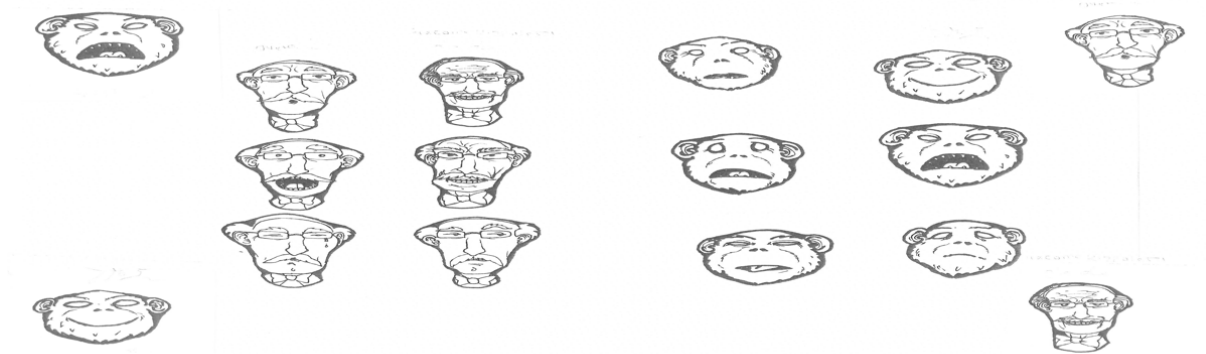
Oppgaven case arbeid i dag

Hver gruppe velger sin case.

Dere får tid i gruppen til å tenke igjennom løsninger av oppgaven.

Les nøye igjennom oppgavens forventninger.

Lærerstudentene kommer rundt til gruppen og veileder/svarer på spørsmål.

Sammendrag

En faglig begrunnelse av kommunikasjonsferdigheter.

En aktivitetsplan/planleggingsskjema med aktivitet.

En pedagogisk begrunnelse og refleksjon for aktivitet.

Husk utviklingspsykologiske trekk.

Vedlegg 31- Undervisningsmateriale underveisvurdering

Hvordan går arbeidsprosessen?

Hils på vår veileder Sissel Utgaard

Hvordan kan dere i barnehagen/skolen møte og ta vare på det sårbare barnet?

Hvordan kan dere anvende kommunikasjon og aktivitet for barnets utvikling?

Kriterier for case:

Gruppen skal velge en av de fem casene som beskrevet under. Fire av fem caser er satt, mens en er valgfri. Oppgaven skal planlegges i henhold til kompetansemål som står beskrevet nedenfor under «kompetansemål»

Kommunikasjonsferdigheter: hvilke former for kommunikasjon velger gruppa og hvorfor.

Utviklingspsykologi, tenk på alderstypiske trekk.

Dokumenter hvordan dere planlegger, gjennomfører å vurdere casen.

Den voksnes rolle (eks. Henvisningskompetanse, pedagogisk plan, barnehagens rammeplan eller gjeldende regelverk)

Produkt: dere velger selv hvordan dere velger å vise frem hva dere har kommet frem til på gruppa. Vær kreativ i presentasjonen på oppgaven. (rollespill, plakat, dukketeater, samlingsstund, podcast, intervju, aktivitetsframføring osv.)

Dere skal vise til rekvisita/hjelpemiddel som kan støtte opp under deres faglige begrunnelse. (bøker, fortellinger, rom og regler, sang, tur, kunst, musikk, sansemotoriske aktiviteter)

Kompetansemål for kommunikasjon og samhandling:

Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne

Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis

Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder)

Kompetansemål for pedagogiske arbeid:

Planlegge gjennomføre vurdere og dokumentere praktisk-estetiske aktiviteter i det pedagogiske arbeidet for barn og unge

Beskrive didaktiske metoder i det pedagogiske arbeidet som bidrar til motivasjon og fremmer glede og mestring

gjøre rede for sentrale trekk i utviklingspsykologien og anvende disse i det pedagogiske arbeidet

Planlegge gjennomføre dokumentere og vurdere aktiviteter for barn og unge som fremmer god helhetlig helse

En faglig begrunnelse av kommunikasjonsferdigheter.

En aktivitetsplan/planleggingsskjema med aktivitet.

En pedagogisk begrunnelse og refleksjon for aktivitet.

Husk utviklingspsykologiske trekk.

1.4 Vedlegg undervisningstillegg

Vedlegg 32- Caseoppgave

Gruppeoppgave: Case

Tidsbruk: 4-6 timer

Fremføring: Torsdag 28.04.2022. 15 min pr gruppe inkludert tilbakemelding

Dere skal jobbe i grupper på tre. På bakgrunn av det dere har hatt undervisning om når det gjelder å møte barn og unge som opplever eller står i en krise og traume skal dere nå jobbe med oppgaver for å videreutvikle deres kompetanse. Tenk på hvordan dere kan anvende de ulike kommunikasjonsferdighetene i møte med barna i casene nedover. Hvordan kan dere tilpasse og øve på at barnet kan føle seg tryggere i situasjoner som nå oppleves som vanskelig for barnet?

Kriterier for case:

- Gruppa skal velge en av de fem casene som beskrevet under. Fire av fem caser er satt, mens en er valgfri.
- Oppgaven skal planlegges i henhold til kompetansemål som står beskrevet nedenfor under «kompetansemål»
- Kommunikasjonsferdigheter: hvilke former for kommunikasjon velger gruppa og hvorfor.
- Utviklingspsykologi, tenk på alderstypiske trekk.
- Dokumenter hvordan dere planlegger, gjennomfører å vurdere casen.
- Den voksnes rolle (eks. Henvisningskompetanse, pedagogisk plan, barnehagens rammeplan eller gjeldende regelverk)
- Produkt: dere velger selv hvordan dere velger å vise frem hva dere har kommet frem til på gruppa. Vær kreativ i presentasjonen på oppgaven. (rollespill, plakat, dukketeater, samlingsstund, podcast, intervju, aktivitetsframføring osv.)
- Dere skal vise til rekvisita/hjelpemiddel som kan støtte opp under deres faglige begrunnelse. (bøker, fortellinger, rom og regler, sang, tur, kunst, musikk, sansemotoriske aktiviteter)

Kompetansemål:

- Gjøre rede for voksnes ansvar i samhandling med barn og unge og drøfte hvordan den voksnes relasjonsferdigheter påvirker samspillet mellom barn og voksne
- Gjøre rede for prinsippene for anerkjennende kommunikasjon og vise slik kommunikasjon i praksis

- Gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder og vise hvordan tegn til tale kan brukes i samtale med barn og unge (presiserer her at dere skal ikke bruke tegn til tale, men gjøre rede for ulike kommunikasjonsmetoder)

Case 1:

1-3år:

Arne på 2år har opplevd hjemme å sette fast en eplebit i halsen for en uke siden. Dette var en traumatisk opplevelse og foreldrene måtte til med førstehjelp for å få ut biten. Dette innebar at far måtte legge han over beina sine og dunke hardt i ryggen for å få den ut. Det gikk greit. Helsepersonell ble tilkalt og ambulanse kom på stedet. Etter grundig helsesjekk var tilstanden stabil og han kunne bli hjemme.

I etterkant opplever man at Arne blir redd når han skal spise. Han stritter imot og begynner ofte å gråte når han må spise. Foreldrene samarbeider med barnehagen for å hjelpe Arne. Når det er mat i barnehagen, gjemmer han seg og vil ikke sette seg til bordet. Han får i seg nok veske, men spiser for lite.

Hvordan kan du som fagarbeider møte Arne i barnehagen med utfordringen han står over?

Hvordan kan du bruke kommunikasjon og aktivitet for å gjøre Arne trygg på at det er trygt å spise, samtidig som at en viser forståelse for at han er redd.

Case 2:

3-6år:

Igor er 5år og kom til Norge som flyktning 1år siden. Han er redd for høye lyder. Dette kommer av at han har hørt skudd i sitt hjemland, mens de var på flukt. I lek ser man at Igor er ivrig med, helt til det kommer høye lyder så blir han redd. Da mister han fokus og blir veldig opphengt i hvor lyden kommer fra. Han får ofte panikk og kan da utagere hvis han ikke forstår hvor lyden kommer fra. Han kan da rive ned ting rundt seg eller ødelegge ting som er i umiddelbar nærhet. De andre barna trekker seg unna når dette skjer og da sliter de med å få satt sammen lekegrupper igjen. Det fører til at Igor kan bli utestengt fra leken.

Hvordan kan du som fagarbeider gå frem for å støtte Igor i hverdagen?

Hvordan kan du bruke kommunikasjon og aktivitet for å støtte og trygge Igor i lek i barnehagen?

Case 3:

6-12år:

Marianne er 7år og er venninne med Lisa på 7år som går i klassen på skolen. Marianne skal være med Lisa hjem på overnatting. Hun har aldri overnattet alene vekke før, uten foreldre. Midt på natten våkner Marianne og blir redd fordi at hun ikke forstår hvor hun er. Dette medfører i etterkant at Marianne får alvorlig grad av separasjonsangst. Dette er utvikler seg til å bli ett traume som vedvarer over tid og Marianne sliter med å være vekke fra foreldrene.

Dette speiler seg også på skolen og på SFO. Marianne klarer ikke å gjennomføre en skoledag og er veldig redd for at mamma eller pappa ikke skal komme og hente henne. Hun fryser ofte til «is» og når panikken tar over er det vanskelig å få kontakt med henne og fortsette dagen.

Hvordan kan du som barne- og ungdomsarbeider hjelpe Marianne med separasjonsangsten som hun opplever?

Hvordan vil du kommunisere med Marianne å gå frem for at hun skal være trygg?

Hvilken aktivitet kan bidra til trygghet og utvikling og hvorfor?

Case 4:

6-12år:

Kjersti på 10år skal ha svømmeundervisning på skolen med klassen. Hun kan ikke svømme. For to år siden opplevde hun på ferie å nesten drukne i basseng. Dette har medført at hun har utviklet vannskrekk. Hun går ikke en gang ut i bassenget.

Hvordan kan du som fagarbeider bidra til å trygge Kjersti i forkant, under og etter svømmeundervisning?

Hvordan kommuniserer du med Kjersti og hvilken aktivitet kan fremme at hun velger å gå i bassenget?

Case 5:

Valgfri case:

Gruppen velger selv alder og hvilken utfordring barnet eller ungdommen har. Casen må være relevant for det vi har vært igjennom til nå. Samme kriterier gjelder for denne casen som for de andre.

Perspektivet skal være: Hvordan kan en fagarbeider jobber med barns utvikling gjennom kommunikasjon og aktivitet?

Kilder:

<https://www.udir.no/lk20/bua02-03/kompetansemaal-og-vurdering/kv379>

Vurderingskriterier:

Kompetanse-områder	Kompetansemål	Kjennetegn på måloppnåelse Finne informasjon, forstå og tolke, reflektere og vurdere.		
		Kjennetegn for lav er at eleven kan:	Kjennetegn for middels er at eleven kan:	Kjennetegn for høy er at eleven kan:
Kommunikasjon og samhandling. Pedagogisk arbeid Yrkesliv	Kompetansemålene står oppgitt i casen/oppgaven.	Svarer med enkle ord på oppgaven. Har dratt inn elementer fra kriteriene i oppgaven. Lager en aktivitet som blir fremført. .	Svarer på oppgaven og bruker en del faguttrykk. Har tatt med flere elementer fra kriteriene i oppgaven. Kan komme med noen eksempler, og kan reflektere gjennom oppgaven. Lager en aktivitet som blir fremført.	Svarer godt på oppgaven og bruker aktuelle faguttrykk der det er naturlig. Har tatt med de fleste kriteriene for oppgaven. Kan komme med flere eksempler, og reflekterer over svarene i oppgaven. Lager en kreativ aktivitet og fremfører denne hvor alle i gruppen bidrar.

Vedlegg 33- Førspørsmål

Spørreskjema.

Hei 😊 I ukene etter påske skal dere ha om tema: Kommunikasjon i møte med barn og unge som opplever krise eller traume. Her er hensikten at vi skal visere dere hvordan kommunikasjon og kommunikasjonsferdigheter kan brukes av en fagarbeider for å hjelpe barn og unge som opplever kriser eller traume. I den forbindelse har vi laget et spørreskjema til dere for å se hvilke forventinger dere har, og hvilke forkunnskaper dere har.

Hilsen Yrkesfaglærerstudentene i helse- og oppvekstfag

1. I hvilken grad tenker du at det er nyttig at en som barne- og ungdomsarbeider har kunnskaper om når det gjelder å møte barn og unge som opplever en krise?
Sett kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ _____ /I noen grad _____ /I stor grad/ _____

Begrunn svaret ditt: _____

2. I hvilken grad opplever du at en på vg2 barne- og ungdomsarbeiderfaget får kunnskap om barn og unge i krise?
Sett kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ _____ /I noen grad _____ /I stor grad/ _____

Begrunn svaret ditt: _____

3. Har du opplevd i møte barn og unge i din praksis som har hatt det vanskelig eller står i en krise?

Ja _____ /Nei _____

4. Hvis du svarte ja på spørsmål 3, beskriv kort om hvordan dette opplevdes for deg og om hvordan du opplever barnet ble møtt av deg eller andre ansatte på praksisstedet:

5. I hvilken grad opplever du at kompetansemål og undervisning fokuserer på at det du lærer kan brukes for å hjelpe barn og unge som står i krise og styrke deg som fagperson? Sett Kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ _____ /I noen grad _____ /I stor
grad/ _____

Begrunn svaret ditt: _____

6. Ønsker du mer kunnskap om hvordan du kan bruke kommunikasjon i møte med barn og unge i krise?

Begrunn svaret ditt:

Hvilke forventninger har du til tema og undervisning i perioden vi studenter skal være med dere:

Begrunn svaret ditt:

Vedlegg 34- Førspørsmål med svar

Spørreskjema.

Hei 😊 I ukene etter påske skal dere ha om tema: Kommunikasjon i møte med barn og unge som opplever krise eller traume. Her er hensikten at vi skal visere dere hvordan kommunikasjon og kommunikasjonsferdigheter kan brukes av en fagarbeider for å hjelpe barn og unge som opplever kriser eller traume. I den forbindelse har vi laget et spørreskjema til dere for å se hvilke forventinger dere har, og hvilke forkunnskaper dere har.

Hilsen Yrkesfaglærerstudentene i helse- og oppvekstfag.....

1. I hvilken grad tenker du at det er nyttig at en som barne- og ungdomsarbeider har kunnskaper om når det gjelder å møte barn og unge som opplever en krise?
Sett kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ _____ /I noen grad _____ /I stor grad/ _____

Begrunn svaret ditt:

Det er viktig for at vi skal vite om hvordan vi kan hjelpe barna
For det er mange som trenger hjelp da trenger de en som vet hva de snakker om
Jeg er flink til å lytte
Det er veldig viktig
For å vite hva de kan gjøre som BUA
Hvordan de møter barn som opplever krise
Det er viktig for å vite hvordan man skal håndtere situasjonen og hvordan man på best mulig måte kan hjelpe barnet
Da kan vi hjelpe de
Da kan du hjelpe de
Viktig å hjelpe dem gjennom krisen kunne noe om det. 10/11 i stor
1/11 i noen grad, viktig tema, men jeg skal ikke jobbe med mennesker.

2. I hvilken grad opplever du at en på vg2 barne- og ungdomsarbeiderfaget får kunnskap om barn og unge i krise?
Sett kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ _____ /I noen grad _____ /I stor grad/ _____

Begrunn svaret ditt:

Har hatt litt om det
Vi har hatt litt om omsorgssvikt
Vi har lært om omsorgssvikt, men det er i samme grad
Er ikke et eget tema men får litt info/kunnskap gjennom faget yrkesliv
Litt. 8/11 i noen grad
Vi lærte litt om det på skolen og masse i praksis
Du kan ta med kunnskapen videre, og ut i arbeidslivet
Vi har snakket mykje om barn i krise i fagene våre. 3/11 i stor grad

3. Har du opplevd i møte barn og unge i din praksis som har hatt det vanskelig eller står i en krise?

Ja 3/11 /Nei 8/11

4. Hvis du svarte ja på spørsmål 3, beskriv kort om hvordan dette opplevdes for deg og om hvordan du opplever barnet ble møtt av deg eller andre ansatte på praksisstedet:

Det var vanskelig for det gjorde kommunikasjon med barnet veldig vanskelig. Barnet fikk mye hjelp av meg og de andre voksne siden han trengte hjelp.

Når det har vært et barn i barnehagen som har hatt tilvenning går barnet gjennom en krise når de blir aleine uten foreldre sammen med helt ny ansatte i barnehagen.

5. I hvilken grad opplever du at kompetansemål og undervisning fokuserer på at det du lærer kan brukes for å hjelpe barn og unge som står i krise og styrke deg som fagperson? Sett Kryss på linja der det føles riktig for deg.

I liten grad/ /I noen grad /I stor grad/

Begrunn svaret ditt:

Kunne lært mer

Skjønte ikke spørsmålet 7/11 i noen grad

Eg synes vi har fokusert mye på å styrke oss som fagpersoner 4/11 i stor grad

6. Ønsker du mer kunnskap om hvordan du kan bruke kommunikasjon i møte med barn og unge i krise?

Begrunn svaret ditt:

Ja, viktig når vi skal ut i lære

Ja, viktig å hjelpe dem å håndtere krisen

Ja, hvorfor ikke?

Ja. Ble svart tre ganger.

Kanskje

Ja, slik at eg kan bruke den kunnskapen i barnehagen

Ja, sånn at jeg vet hvordan jeg kan hjelpe

Ja, det er veldig viktig nyttig (ref. spørsmål 1)

Nei, skal ikke jobbe med barn

7. Hvilke forventninger har du til tema og undervisning i perioden vi studenter skal være med dere:

Begrunn svaret ditt:

Ingen forventning, kommer med åpent sinn.

At det blir gøyt

Gøye timer

Usikker

At det blir lærerikt og varierende måter å jobbe på.

Eg forventer at eg lærer meg hvordan eg håndterer situasjoner med barn i krise.

Håper eg lærer noe.

At jeg skal lærer noe.

Gøy.

Vedlegg 35- Kulepunkter for underveisvurdering

Kulepunkter for underveisvurdering.

Spørsmål	Notater
Hvordan gikk det i går?	
Hvilke Case som er valgt?	
Hvorfor valgte dere den?	
Hvilken aktivitet skal dere ha? Og hvorfor?	
Planen for i dag?	
Casen dere har valgt? Er det noen som har erfaring med den?	
Har dere tenkt på fremføring? Hva har dere tenkt?	
Hvordan henter dere inn den informasjonen dere trenger?	
Hvordan er arbeidsfordeling i gruppa?	

Vedlegg 36- Artikkelskjema

Forfatter Tittel År Land Tidsskrift	Hensikt	Design Metode Deltakere	Hovedfunn
<p>Ronald L. Simons Eric T. Klopach</p> <p>Invited Address: "the Times They Are A-Changin" Gene Expression, Neuroplasticity, and Developmental Research 2014 USA Springer Science+business Media New York</p>	<p>Artikkel som ser på utviklingen av biologi og sosiologi. Som viser til hvordan de er i samspill og ikke motstridende syn.</p>	<p>Diskutere funn fra forskning og vitenskapelige disipliner. Belyser hvordan de møtes gjennom nyere forskning som ser på paradigmer og forandring, når anomaliteter som setter teorier på prøve belyses, finnes det svar på sammenhenger i forskning og teori med sammenheng til anomaliteter/unntakene fra reglene i teoriene som belyser nye sammenhenger i kompleksiteten som kommer til syne når tverrfaglighet utspiller seg.</p>	<p>Hvordan en biologisk integrert modell kan framskaffe en mer helhetlig forståelse på hvordan pleie påvirker atferd gjennom livet. Bevis på hvordan biologi og sosiologi er samspillende for menneskelig utvikling. Hvordan den sosiale konteksten, påvirkning av ytre faktorer og vår genetikk samspiller. Ikke enten eller, men både og.</p>
<p>Anna-Lena Lumma Sofie L. Valk Anne Böckler Pascal Vrticka Tania Singer</p> <p>Change in emotional self-concept following socio-cognitive training relates to structural plasticity of the prefrontal cortex 2018 Germany Wiley Brain and Behavior</p>	<p>Måle kortikal tykkelses utvikling i hjernens deler som henger sammen med selvbilde, emosjonell respons, selvrefererende prosessering og selvoppfatning. Dette sett i sammenheng til sosio-kognitive egenskaper som perspektivtakning på seg selv og andre, prososial adferd og mindfulness-basert oppmerksomhet.</p>	<p>Øvelser over tid med Perspektiv Modul som består av øvelser i perspektiv på egne indre selv aspekter og andres sinn og øvelser for metakognitive perspektiver til egne tankeprosesser. Øvelser med Affektiv Modul som var laget for å kultivere kjærlig vennlighet, omsorg, takknemmelighet, prososial motivasjon og hvordan takle vanskelige følelser/emosjoner ved å praktisere kjærlig vennlighets meditasjon og affekt Dyad.</p> <p>Måling av strukturell hjerne plastisitet forbundet til</p>	<p>Funn som peker på hvordan psykologisk intervensjon, kan anvendes for å forandre spesifikke fasetter av selvforståelses konseptet.</p>

		ReSource prosjekt, et langtids mental trenings program over 9 måneder med 4 grupper på 81 til 90 deltagere i vær gruppe.	
<p>Robert F. Anda Vincent J. Felitti J. Douglas Bremner John D. Walker Charles Whitfield Bruce D. Perry Shanta R. Dube Wayne H. Giles</p> <p>2005 The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood</p>	Hvordan beviser fra neurobiologi og epidemiologi møter hverandre.	<p>Metode: The ACE study Som base for å teste hypotesene: Undersøker skadevirkningen av negative barndomsopplevelser (ACE-er) ville være uspesifikke, og derfor kunne påvirke en rekke funksjoner og atferd, fordi overgrep/traumatisk stress på virker en rekke hjernestrukturer og funksjoner.</p> <p>Undersøker om disse funksjonsnedsettelsene kan ha kumulative eller dose-respons effekter med flere ACE-er. Videre undersøkes teoretisk sammenheng mellom komorbiditeter, antall forstyrrelser og hjernesystemer opp mot et gjennomsnitt.</p> <p>9367 (54%) Kvinner 7970 (46%) Menn</p>	<p>Med flere ACE-er var det flere utslagsgivende funksjonsnedsettelse. Når det var flere stressfaktorer fra barndom var det større sannsynlighet for utvikling av flere vansker/funksjonsnedsettelse som voksen. Risiko forbundet til disse vanskene var forbundet til affektive, somatiske, substans misbruk, hukommelse, seksualitet og aggresjon.</p>

<p>Ziggi Ivan Santini Ai Koyanagi Sarah Stewart-Brown Bruce D. Perry Michael Marmot Vibeke Koushede</p> <p>2021 januar Cumulative risk of compromised physical, mental and social health in adulthood due to family conflict and financial strain during Childhood</p> <p>BJ Global Health</p>	<p>Finner beviser på at familie konflikter og økonomiske vansker i barndom, øker risikoen for flere negative helser faktorer som fysisk, mentalt og sosialt. Flere faktorer skaper multipliserende faktorer som foringer livskvaliteten gjennom livsløpet. Hvis ikke tiltak blir satt inn er det sannsynligheter for utvikling av multikomplekse pleietrengende behov.</p>	<p>European Social Survey samlet i 2014 fra 35475 deltagere fra 15 år og oppover, fra 15 land.</p> <p>25% av Europas befolkning har rapportert om familie konflikter, finansielle vansker eller begge i oppveksten. En dose utviklings risiko ble funnet i nesten alle klasser av fysisk, mental og sosiale utslag. Des større og flere faktorer for familie konflikter og finansielle vansker ga større utslag.</p>	<p>Individer som melder om familie konflikter og finansielle vansker gjennom barndom/oppvekst har større sannsynlighet for å utvikle en vid bredde av helsemessige og sosiale problemer.</p>

Sharon Barfield Christine Dobson Rick Gaskill Bruce D. Perry 2012 Neurosequential Model of Therapeutics in a therapeutic Preschool: Implications for Work With Children With Complex Neuropsychiatric Problems	To studier undersøker om the Neurosequential Model of Therapeutics kan bidra til den sosio-emosjonell utvikling hos barn.	Bruk av the Neurosequential Model of Therapeutics, for å bistå den sosio-emosjonelle utviklingen og adferden til 28 barn ved en seks måneders økt fulgt av en tolv måneders oppfølgings økt. Metoden ble brukt for å avgjøre natur, timing og dosering av utviklings riktige aktiviteter og intervensjoner.	Konteksten av en terapeutisk førskole ga forbedring av den sosio-emosjonelle utviklingen til de deltagende barna.
Bruce D. Perry 2009 Examining Child Maltreatment Through a Neurodevelopmental Lens: Clinical Applications of the Neurosequential Model of Therapeutics	Forklarer prinsippene i den Neurosekvensielle modellen. Ser på den Neurosekvensielle modellen for terapi og hvordan den kan skape større forståelse for hvordan behandle og utvikle barn med utviklingsforstyrrelser fra et nevrobiologisk perspektiv	En innføring i anvendelsen til den Neurosekvensielle modellen	Viser til forskjellig utviklingsforstyrrelser og hvordan Neurosekvensielle modellen kan bistå i forståelsen av hva som skjer ved mishandling og hvordan utøve målrettet behandling.

Referanser

Anda, R. F., Bremner, J. D., Dube, S. R., Felitti, V. J., Giles, W. H., Perry, B. D., & Witfield, C. (2005). The enduring effects of abuse and related adverse experiences in childhood. *Eur Arch Psychiatry Clin Neurosci*, 174-186.

Barfield, S., Dobson, R., Gaskill, R., & Perry, D. B. (2012). Neurosequential Model of Therapeutics in a Therapeutic Preschool: Implication for Work With Children With Complex Neuropsychiatric Problems. *International Journal of Play Therapy*, ss. 30-44. doi:10.1037/a0025955

Böckler, A., Lumma, A. L., Singer, T., Valk, S. L., & Vrticka. (2018, Januar 12). *Brain and Behavior*. Hentet fra Wiley Periodicals, Inc.: <http://doi.org/10.1002/brb3.940>

Klopach, E. L., & Simons, R. L. (2014, December 15). Invited Address: "The Times They Are A-Changin'" GeneExpression, Neuroplasticity, and Developmental Research. *Springer Science+Buisness Media New Yourk*, ss. 573-580.

Koushede, V., Koyanagi, A., Marmot, M., Santini, Z. I., Stewart-Brown, & Perry, D. B. (2021, Januar 11). *Cumulativ risk of compromised Physical, mental and social health in adulthood due to family conflict an financial strain during Childhood*. Hentet fra BJ Global Health: <http://gh.bmj.com/>

Perry, D. B. (2009). *Examining Child Maltreatment Through a Neurodevelopmental Lens: Clinical Applications of the Neurosequential Model of Therapeutics*. Hentet fra Journal of Loss and Trauma: <http://doi.org/10.1080/15325020903004350>

Vedlegg 37- Aktivitetsskjema

Aktivitetsplan

Tema:

Mål: må være konkrete og forståelige. Og de må være mulig å nå

Når (tidsrom):

For hvem: Hvor mange barn og alder. Hvor mange voksne. Ta gjerne med navn på de voksne.

Ansvarlig:

Rammebetingelser: Hva må du ta hensyn til for å kunne gjennomføre aktiviteten? Utstyr, Barnas funksjonsevne, hvor skal dere være osv.

HVA	HVORDAN	HVORFOR	ANSVAR/UTSTYR	EVALUERING
Her beskrives hva aktiviteten er og går ut på Innholdet, det som skal gjøres.	Her beskrives hvordan dere vil gjennomføre aktiviteten/hvilken metode dere vil bruke. Metoden som blir brukt, måten aktiviteten blir gjennomført på.	Her gir dere en begrunnelse for hvilken nytte barna kan ha av aktiviteten. Her må vi tenke barnas totale behov og utvikling. Mål og begrunnelser ut ifra barnas mål og behov.	Her fordeles ansvar og noteres ned hva man eventuelt trenger av utstyr for å gjennomføre aktiviteten.	Evaluering skal skje etter gjennomføringen av aktiviteten. Her må dere skrive hva som skal vurderes. Hjelpespørsmål kan være: Hva gikk bra? Hvorfor gikk det bra? Hva gikk ikke så bra? Hvorfor gikk det ikke så bra? Hva kan du eventuelt gjøre annerledes neste gang?

Vedlegg 38- Beredskap og henvisningskompetanse

Beredskap.

Beredskapsstrategi for pedagogisk krisehåndtering er det første steget i en tilnærming, for omsorgspersoner når de skal være beredt for å kunne være der når barna trenger det mest. Dette kaller Raundalen og Shultz (Raundalen & Schultz, 2020) for å ha en proaktiv og våken holdning til barn i krise. En våken tilnærming til møtet med barnet i krise handler også om å være åpen for hvordan barnet opplever og uttrykker sin opplevelse av en hendelse, men også hvordan de tolker og fordøyer slike opplevelser (Raundalen & Schultz, 2020, s. 11).

Henvisningskompetanse

Noen barn som har opplevd kriser i livet kan ha utviklet traumer eller er i ferd med å utvikle traumer. Hvem som trenger mer hjelp er ikke alltid like lett å vite. Raundalen og Shultz (Raundalen & Schultz, 2020) tar også opp i sin bok om krisepedagogikk at det ikke finnes noen samlet, forskningsbasert litteratur som kan veilede omsorgspersonalet til å vite hvem som trenger mer omfattende terapeutisk oppfølging etter en krisepreget eller kritisk hendelse i barnehage eller skole. De trekker fram to viktige områder for å utvikle henvisningskompetanse, - observasjon og mulighet for å drøfte observasjonene med sine kollegaer, og det andre er å spørre de to gruppene som står barnet nærmest nemlig barnet selv og deres foreldre/foresatte. Ved anvendelse av observasjoner og samtale kan det danne grunnlaget for en samlet vurdering og informasjon for samtale med behandlingsinstanser (Raundalen & Schultz, 2020, s. 47).

Observasjon med tanke på henvisningskompetanse

Barnas første reaksjoner etter en krisehendelse kan ifølge krise- og traumepsykologi gi noen hint om hvordan barnet fordøyer erfaringen de sitter igjen med. Det er to hoved reaksjonsmønstre man bør være obs på.

1. De barna som tydelig velger en unngåelsesstrategi som de holder fast ved, får som regel mer problemer senere i livet. Her kan det pedagogiske personalet med en varsom tilnærming til bearbeiding av sin kriseopplevelse, hjelpe barnet med å tørre å gi slipp på sin unngåelsesstrategi (Raundalen & Schultz, 2020, s. 48).

2. De barna som har sterke reaksjoner på opplevelsen som ikke avtar innen mer vanlig tidsramme, kan trenge hjelp til å komme ut av denne reaksjonsformen. Pedagogiske personale kan med en forsiktig tilnærming bearbeide barnet med nøktern informasjon om det som hendte og normalisere deres sterke reaksjoner. Da kan de hjelpe barnet til å få bedre kontroll når de trenger det (Raundalen & Schultz, 2020, s. 48).

Disse to nevnte reaksjonsformene kan sammen med de som blir nevnt i den kommende listen, være observasjoner som kan indikere at det er grunnlag for henvisning til terapeut. Raundalen og Shultz (Raundalen & Schultz, 2020) viser en liste med signaler som de mener kan tilsa at et barn og/eller ungdom bør få faglig hjelp.

Signaler:

Påtrengende bilder fra det som hendte, noen ganger som en indre film av hele eller deler av katastrofen. Disse gjenopplevelsene kan komme i løpet av dagen, når de gjør skolearbeid, eller det vanligste: når de legger seg om kvelden. De indre filmene kommer noen ganger som mareritt.

Påtrengende sanseminner som smak, lukt, lukt eller kroppsposisjon.

Angst for å være vekke fra sine kjære og behov for å sjekke at alt er vel med dem.

Spesifikk angst eller fobi, for eksempel for vann, små rom, mørke, dyr eller annet forbundet med opplevelsen som har formet angsten.

Søvnvansker. Mindre problemer med å sove vil kunne oppstå i kortere perioder også ut over de første ukene, avhengig av ytre omstendigheter som påminnere.

Problemer med å konsentrere seg. Konsentrasjonsvansker og skolevansker er å forvente også ut over de to første ukene, spesielt om barnet/ungdommen har mistet noen.

Generell angst og bekymring som forstyrrer gjenopptagelsen av vanlig fungering.

Sterke kroppslige reaksjoner som hjertebank, vondt i magen, svetting, svimmelhet som oppstår når en blir minnet om hendelsen.

Sinne og irritabilitet slik at det forstyrrer relasjoner eller fungering.

Selvbebreidelse og skyldfølelser.

Tristhet og grubling (Raundalen & Schultz, 2020, s. 50).

Spørre barnet og foreldre/foresatte.

Å spørre foreldre kan være en av de beste veilederne når det kommer til henvisning for faglig hjelp med barnets fordøyelse av hendelsen. Foreldrenes bekymringer når det kommer til barnets reaksjoner kan få tydeligere fram eventuelle adferds endringer og signaler som kan hjelpe til for å danne en samlet vurdering om endringer på en urovekkende måte. Dette er spesielt gjeldende hvis problemene og den bekymringsfulle atferden varer i flere uker (Raundalen & Schultz, 2020, s. 49).

Vedlegg 39- Følelsesbevisst kommunikasjon

Følelsesbevisst kommunikasjon

Når vi er i konflikt med noen som står oss nær, enten det er partnere, foreldre, venner eller søsken, så er det ofte vanskeligere å ikke bli revet med av det vi føler. Dette gjelder særlig når vi kjenner på sekundære følelser. Da kan det være nyttig å gjøre seg bevisst noen regler som øker sjansen for at man snakker bedre sammen. Som par kan dere jobbe med disse hver for dere, eller dere kan snakke om de sammen og finne ut hva som gir mest mening for dere.

Bruk jeg-språk!

Det å starte setninger med jeg heller enn du gjør at det er mindre sjanse for å øke konflikter og vanskelige følelser. «Jeg blir sint» er bedre enn «Du gjør meg sint».

Unngå anklager av den andre!

Dette henger sammen med punktet over, og handler om at du skal vise hva du føler og trenger heller enn å anklage den andre for å være årsaken til dine følelser.

Lytt!

Prøv å vise at du har forstått hva den andre sier før du reagerer på det. Dette kalles aktiv lytting og handler om både å vise at du har forstått OG om å ta perspektivet til den andre før du reagerer.

Pust med magen når du er sint!

Hvis du er sint, se om du kan ta noen sekunders pause før du svarer. Pust med magen og minne deg selv på at partneren din i likhet med deg forsøker å finne ut av dette på sin måte.

Aksepter og forstå følelser!

Forsøk å akseptere og vise forståelse for din partners følelser. At du forstår hva han eller hun føler betyr ikke at han eller hun har rett eller har «vunnet» krangelen. Aksept og forståelse er den beste medisinen for å gjøre følelser nyttige. Hjelp partneren din!

Forsøk å ikke være defensiv!

Kan du unngå å si «Ja, men» og så forsvare deg? Kan du i stedet si at du forstår, og deretter begynne en ny jeg-setning som åpner opp? For eksempel: «Jeg skjønner at du blir fortvilet når jeg blir så stille og trekker meg tilbake. Jeg vil jo ikke at du skal bli fortvilet. Jeg vet ikke hva jeg skal gjøre når jeg føler meg nedvurdert. Kan du hjelpe meg å finne noen alternativer?».

Ta ansvar for dine følelser!

I forlengelsen av punktet over, kan du vise partneren din at du tar ansvar for dine egne følelser? Din følelser handler om dine behov, hvilket betyr at uttrykket for følelsene dine er ditt ansvar. Det er du som må forsøke å la følelsene dine komme til uttrykk på en måte som gjør at du får dine behov møtt. Si «Jeg tror jeg trenger ...» fremfor «Du gir meg ikke».

Del sårbarhet!

Når vi deler sårbarhet med noen som er glad i oss, så får vi mer av det vi trenger. Sårbarhet

har den funksjonen at det kan åpne opp, både for oss selv og for andre. Det øker sjansen for å bli møtt med omsorg, støtte og aksept.

Husk å uttrykke de gode følelsene!

Når vi har vansker på hjemmebane er det lett å overse at der også er mange gode og viktige følelser under all konflikten. Fortell den andre at du er glad i ham/henne, skryt av den andre, og vis den andre affeksjon gjennom berøring og smil. Bruk også humor, små gaver eller gjør noe fint for den andre, avhengig av hva den andre liker best at du gjør for ham/henne.

Referanser:

<https://www.folelsekompasset.no/informasjon/folelsesbevisst-kommunikasjon/>

Vedlegg 40- Utviklingstrekk

Utviklingstrekk

Alder	Motorisk utvikling
0–1 år	<ul style="list-style-type: none">• Spedbarnet er styrt av reflekser som mororefleks, griperefleks, søkerefleks og sugerefleks.• Barnet løfter hodet når det ligger i mageleie, og kan snu hodet fra side til side. Fra cirka fire måneder støtter barnet seg på underarmene når det ligger på magen, og kan holde hodet stødig. Barnet begynner nå å få viljestyrte bevegelser.• Barnet kan nå se skarpt på avstand, og øyne og hender begynner å samarbeide. Ved fem–seks måneders alder kan barnet rulle.• Fra cirka åtte måneder ruller eller krabber barnet. Barnet har nå god kontroll på hendene, og håndgrepet utvikles. Barnet kan plukke opp ting med tommelen mot hel hånd. Mange greier nå å sitte selv og kan ta seg for hvis de mister balansen. Mange kan dytte seg bakover når de ligger på magen, og kan bevege seg rundt i sirkel. Noen kryper framover, mens andre krabber.
1–5 år	<ul style="list-style-type: none">• De minste barna krabber eller kan gå. Den fysiske og motoriske utviklingen skjer fort, og barna elsker å være i bevegelse og mestre nye ting. De kan etter hvert gå i trapp og hoppe med samlede ben, og de klarer å hinke ved fire års alder.• En treåring har som regel god balanse og god kroppskontroll. Barnet koordinerer bevegelsene sine og kan blant annet<ul style="list-style-type: none">○ sparke ball○ kaste og ta imot ball○ utfolde seg til musikk, danse○ løpe○ sykle på trehjulssykkel eller tohjulssykkel med støttehjul○ holde en kopp med vann○ bygge tårn av byggeklosser○ håndtere nettbrett og mobil• Barnet bruker ofte hele armen når det tegner, og holder høyt oppe på blyanten. Det går som regel greit å klippe med saks.• Fire–fem-åringen er ofte aktiv. Barnet liker å hoppe, balansere og utfolde seg gjennom å bruke hele kroppen. Når barna er ute og leker i barnehagen, bruker de hele kroppen, og de utfordrer seg selv til stadig å greie nye ting. De klatrer, henger etter armene, løper, hopper og sklir. De voksne skal være der for å støtte og motivere barna slik at de får lyst til å mestre nye ting.

<p>6–12 årSide 385</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vi ser tydelige fysiske forandringer: Kroppen blir kraftigere, muskulaturen utvikler seg. Den motoriske utviklingen er stor, og barna mestrer stadig flere fysiske aktiviteter. • Siste året i barnehagen er det vekt på ferdigheter som barna skal ha inne når de begynner på skolen, som å klare seg på do alene og være selvstendige i påkledningen. • Noen seksåringer vil trenge en del hjelp til påkledning, for eksempel med glidelås, knapper, knytting av lisser og så videre, mens tiåringen som regel klarer dette selv. • Barna sykler, går på ski og skøyter, svømmer, klatrer i tau og ribbevegg, løfter sin egen vekt, sparker og kaster ball dit de vil, og de har god balanse og kroppskontroll. Her er det også individuelle forskjeller, noe som ofte har med interesse å gjøre. Mange barn liker godt å bevege seg til musikk og å synge. • Barna er nå konsentrert over lengre perioder og øver på ting for å bli bedre. • Finmotorikken har utviklet seg mye. Seksåringer skriver navnet sitt, ofte med store, ujevne bokstaver. Tiåringer skriver liten skrift eller løkkeskrift på linjer. Når de tegner, har de med mange små detaljer. De er ofte erfarne digitale brukere og kan navigere på nettbrett og mobil ved å bruke begge hendene samtidig.
<p>13–18 år</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Tenåringene vokser fort, men det er store individuelle forskjeller. Jentene vokser raskest fra 12-årsalderen, guttene fra 14-årsalderen. • Samtidig forandrer proporsjonene i kroppen seg. Hender og føtter vokser ganske raskt, og det kan være vanskeligere å koordinere bevegelsene en periode. • Med puberteten kommer store hormonelle forandringer, og de vil etter hvert utvikle en voksen kropp. Huden forandrer seg i tenårene, og både gutter og jenter kan være plaget av kviser. • Musklene blir større og kraftigere, og hjertet og lungene får større arbeidskapasitet. Kroppen tåler større belastninger enn tidligere. Ungdommer har ganske god kontroll over kroppen og er ofte aktive i sport og idrett.
<p>Alder</p>	<p>Sosial og emosjonell utvikling</p>
<p>0–1 årSide 386</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Barnets personlighet og temperament kan vise seg tidlig og vil være forskjellig. Noen barn er utadvendte og nyter at det er mye liv i omgivelsene. Andre er mer tilbakeholdne og blir lei seg dersom de nære omsorgspersonene ikke er der. • Spedbarnet oppdager nye ting rundt seg, og det har behov for at omsorgspersonene er der og viser interesse og omsorg og skaper trygghet, slik at barnet kan fortsette å utforske. • Ved fire måneders alder oppdager barnet stadig mer av verden rundt seg, og det får også øye på andre barn. Ved fem måneders alder begynner barnet å skille mellom kjente og fremmede. • Barnet liker å se på seg selv i speilet, men det forstår ikke at det ser på seg selv. • Munnen er et viktig sanseorgan. Barnet suger på alt, både hendene sine og leker. Det kjenner etter med munnen om tingene er harde, kalde, bløte, varme og så videre.

	<ul style="list-style-type: none"> Når barnet er åtte–ti måneder gammelt, kan det bli usikkert eller fortvilet når mor, far eller de nærmeste omsorgspersonene forsvinner ut av synsvidde. Barnet tror at de er borte for alltid. Dette er tegn på positiv tilknytning og en sunn og naturlig holdning. Ettåringen begynner å bli klar over sin egen person og er kjent med navnet sitt. Jeget utvikles både gjennom oppdagelse av egne prestasjoner og gjennom reaksjonene andre viser. Barnet ser gjerne fremmede personer litt an og trenger tid for å bli kjent. Foreldrene er viktige rollemodeller.
1–5 år	<ul style="list-style-type: none"> De fleste ettåringer begynner i barnehagen. De lærer samspill med andre barn og voksne, noe som er viktig for barnets sosiale og emosjonelle utvikling. Barn mellom ett og tre år har store svingninger i den følelsesmessige utviklingen, og det kan være kort vei mellom latter og gråt. De voksne må tolke barnas uttrykk og tilfredsstille deres behov for å bli forstått, sett og hørt. De voksne setter grenser for barnet, og barnet lærer hva som er akseptabel atferd sammen med andre. Barnet aksepterer ofte grensene når voksne er tydelige og forklarer barnet hvorfor det ikke alltid kan gjøre som det vil. Samtidig trenger barnet å bli sett og anerkjent når det gjør noe bra. Det er med på å utvikle barnets evne til å vise empati og gjøre gode gjerninger mot andre, noe som er med på å gi barnet et godt selvbilde. Mye av den sosiale utviklingen i barnehagen skjer gjennom hverdagsaktiviteter som måltider og fellessamlinger. Her oppstår gjerne lange samtaler, og barnet får øve opp evnen til å snakke med andre, lytte, ta ordet, vente på tur og vise glede og humor. Barn lærer mye gjennom lek, som er den viktigste aktiviteten i barnehagen. Gjennom leken lærer barna å samarbeide, ta andre perspektiver, prøve og feile. Barna opplever seg som en del av fellesskapet der de hører til, og vennskap dannes. Det er viktig at de voksne er engasjert i barns lek og støtter barna i å finne gode løsninger når det er uenighet eller konflikt. Voksenrollen er også viktig med tanke på at alle barn skal kjenne seg inkludert og få være med.
6–12 år Side 387	<ul style="list-style-type: none"> I denne perioden skjer det mye i den sosiale og emosjonelle utviklingen. I årene fremover blir barna mer selvstendige, og mange må klare seg selv etter skoletid, spesielt etter at de har sluttet på SFO/AKS. Barna begynner å se og forstå konsekvensene av handlingene sine. Det er viktig for barnet å være flink i noe, for eksempel i skolefag, idrett, en hobby eller å spille et instrument. Barnet kan øve lenge på en aktivitet for å få den til eller bli bedre. Mestring er viktig for identitetsbyggingen. I de fleste tilfeller kan barna selv ordne opp i konflikter. Nå klarer de ofte å snakke seg fram til en løsning. Vennskap blir stadig viktigere. De fleste barn er flinke til å inkludere andre i lek. De voksne må være spesielt oppmerksomme på barn som faller utenfor eller ikke kommer inn i gruppen, og på barn som blir mobbet. Aktiviteter som skaper fellesskapsfølelse og er inkluderende, er viktig for barns sosiale utvikling og forebygger utenforskap.

13–18 år	<ul style="list-style-type: none"> • I denne perioden er den sosiale og følelsesmessige utviklingen i stor grad med på å prege identitetsbyggingen. Venner betyr mye. • Ungdommen opplever store motsetninger emosjonelt. På den ene siden føler man seg voksen og vil bli behandlet som det. På den andre siden føler man seg fortsatt som et barn og ønsker å bli behandlet som det. Noen ønsker å være kule og morsomme, mens andre helst vil være usynlige. • Det er vanlig å sammenligne seg med andre. Det betyr mye hvordan man ser ut, og det er mange følelser knyttet til hvordan man ser på seg selv og sin egen kropp sammenlignet med andre. Mange er opptatt av å prestere, både på skolen og på fritidsaktiviteter, mens andre kan slite på skolen og kanskje også melde seg ut av fritidsaktiviteter. I tillegg opplever de fleste store humørsvingninger i denne perioden. • I denne perioden oppstår de første alvorlige forelskelsene. Det er også vanlig å prøve ut grenser. Ungdommer lurar på hvem de er, hva som er meningen med livet, og hvor veien går videre. Det er mange valg som skal tas. En del ungdommer prøver å finne ut av det ved å oppsøke nye miljøer eller aktiviteter. • Dette er en sårbar periode i livet, og det er viktig å støtte ungdommene, se alle og legge merke til de gode egenskapene hos hver enkelt.
Alder	Kognitiv utvikling
0–1 år Side 388	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet er opptatt av og utforsker kroppen og kroppens reflekser. Barnet imiterer og repeterer, for eksempel imitasjon av lyder som senere blir til språk. • Barnet opplever, forstår og lærer gjennom handlinger knyttet til kroppen, for eksempel ved å leke med egne fingrer og tær. Berøring fra nære omsorgspersoner, som å blåse barnet på magen eller kile det under føttene, skaper positive følelser og reaksjoner hos barnet. • Etter hvert samordnes syn og berøring gjennom øye-hånd-koordinasjon. Barnets aktivitet er viljestyrt og har etter hvert et mål. Et eksempel er når barnet putter klosser i en boks der hullene og klossene har forskjellig form. • Barnet gjentar handlinger, for eksempel å gripe en rangle, slå den i gulvet mange ganger, ta en liten pause og så fortsette å slå den i gulvet.
1–5 år	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet kan etter hvert beskrive forskjellige objekter og personer som ikke er til stede. Språk utvikles raskt i denne alderen, og barnet har livlig fantasi. • Barnets fantasi utvikler seg raskt i denne fasen, og barnet vil ofte ha fantasivenner. I rollelek kan barnet påta seg forskjellige roller. Det prøver ut virkeligheten gjennom roller som mamma eller pappa og gjennom å bruke ord, begreper og setninger de kjenner fra foreldrene eller andre voksne. • Barn i denne alderen er ofte veldig nysgjerrige og stiller mange spørsmål. Barnet undrer seg, og det begynner å se sammenhenger.

6–12 år	<ul style="list-style-type: none"> • Barnet tenker nå bevisst rundt hva det vil, og hvordan det skal få til det det vil. Det tenker i stor grad logisk og kan resonnere seg fram til løsninger. Barnet kan nå forstå årsak og virkning, for eksempel at man blir trøtt hvis man legger seg for sent om kvelden. • Barnet kan sortere forskjellige ting etter farge, størrelse og form. • Barnet kan i økende grad se ting fra andres perspektiv, og det vil bedre forstå andre menneskers følelser og tanker. • Barnet vil nå kunne løse problemer eller utfordringer som ligger fram i tid, for eksempel tenke seg fram til konsekvensene av en handling.
13–18 år	<ul style="list-style-type: none"> • Ungdommen forstår nå kompliserte ting som kjærlighet og abstrakte og vanskelige begreper og uttrykk. Et viktig trekk er begynnende planlegging av framtiden, som også inkluderer mål og drømmer. • Ungdommen er gjerne selvopptatt og bruker ofte mye tid på seg selv og sine egne tanker. Tankene kan svinge mellom «alle ser på meg og følger med på alt jeg gjør» og å se på seg selv som verdensmester eller udødelig. • Det er også vanlig å oppfatte seg selv som uovervinnelig og hevet over de fleste, uansett generasjon. Denne oppfatningen av seg selv kan føre til dårlig risikovurdering eller at man utsetter seg selv for fare eller uønskede situasjoner.
18–25	<p>Denne perioden er overgangen til en voksen tilværelse. Frontallappen («tenkehjernen») er den siste delen som blir helt voksen. Det er fra dette området mye av tenkningen og atferden styres, for eksempel evnen til å evaluere langtidskonsekvenser. Hjerneområdene vi trenger for å planlegge godt, vurdere risiko og kontrollere impulser, er først klare når vi nærmer oss 25 år.</p>

Hentet fra boken: Vekst Pedagogisk arbeid, Barne- og ungdomsarbeiderfag vg2 (LK20), Fjelldal, Eidem, Skjelstad Svendsen, Arsky og Lunde-Bergersen, Cappelen Damm, (2021).

Vedlegg 41- Empatisk kommunikasjon din historie

Noter en fortelling med stikk ord.

Fortellingen skal handle om en gang du ga omsorg til noen.

Hva og hvordan du gjorde:

Hvorfor du gjorde det, og hva du følte:

Vedlegg 42- Empatisk kommunikasjon en oppsummering

Empatisk kommunikasjon en kort oppsummering

Når vi kommuniserer for å forstå den vi snakker med. Når vi ønsker å høre hva den andre vil si uten at i skal prøve å fortelle den andre hva vi forstår, det handler om å la sin samtalepartner snakke helt ferdig om hva de har opplevd og hvordan de følte det. Empatisk kommunikasjon kan i all enkelhet beskrives som en kommunikasjonsmetode der den profesjonelle omsorgspersonen viser sin samtalepartner at de lytter og forstår samtalepartnerens tanker, følelser og/eller verdier. Empatisk kommunikasjon omtales av Brudal (Brudal, 2020) som et samtaleverktøy i fire trinn mellom en deltager og en hjelper. Empatisk kommunikasjon er et samtaleverktøy som sikter seg inn på å gjør det lettere å se hva deltageren som Brudal kaller det ser fra sitt perspektiv. Uten at den profesjonelle omsorgspersonen eller hjelperen dømmer, konkluderer eller antar hva de tror den andre opplever eller mener.

Trinn 1: Deltageren forteller sin historie også kaldt narrativ.

Trinn 2: Deltager beskriver de følelsene som henger sammen med den historien som er blitt fortalt, dette ses i sammenheng til affektbevissthet gjennom integrering og regulering av følelser.

Trinn 3: Deltager setter ord på tanker og refleksjoner i forhold til sin egen historie og egne følelser, som har en reflekterende funksjon som kan være selvbevissthets utvidende.

De tre første trinnene har som formål å skape en åpen indredialog med refleksjon for deltakeren. Derfor er det viktig at hjelperen ikke avbryter, kommenterer eller korrigerer mens deltageren forteller.

Trinn 4: Hjelper spør om deltaker vil høre hjelperens tanker og refleksjoner til det som har kommet fram i trinn 1,2 og 3. Og de gjensker en oppsummerende fortelling med hjelperen som medforteller der de setter sammen en ny virkelighet ut ifra det som har kommet frem i deltagerens fortelling om seg selv, sine tanker og følelser.

Empatisk kommunikasjon tar utgangspunkt i våre medfødte evner som sansende mennesker. De fire trinnene i verktøyet empatisk kommunikasjon kommer fra Lisbeth Holter Brudal. Empatisk kommunikasjon slik Brudal (Brudal, 2020) presenterer det basere seg på psykologiske teorier og forskningsresultater fra narratologi, affektivbevissthet, mentalisering og psykoterapi. Grunnlaget for empatisk kommunikasjon som et verktøy er kunnskap om menneskets medfødte evne til empati, som kommer fra speilnevroner også kaldt empatinevroner. Denne kunnskapen stammer fra hjerneforskningen til ([V Gallese](#)¹, [L Fadiga](#), [L Fogassi](#), [G Rizzolatti](#)) som oppdaget speilnevronene. Det er ved hjelp av disse nevronene i hjernen at vi mennesker er i stand til å gjenkjenne følelser og intensjoner hos hverandre som mennesker (Brudal, 2020).

Brudal, H. L. (2020). *Empatisk kommunikasjon, Et verktøy for menneskemøter*. Gyldendal Norske Forlag AS

Vedlegg 43- Krisepedagogisk modell

Krisepedagogikk består av fire hovedfaser som fremmer en forståelse for elevers pedagogiske og psykologiske behov i krisesituasjoner. Modellen gir også en struktur for hvordan man kan møte elver med en tilrettelagt tilnærming for å kunne bistå dem igjennom en krisesituasjon enten det er en lokal krise eller ekstern krise som barn og unge blir kjent med gjennom media eller andre vis. I modellen ligger et hovedmål om å komme gjennom modellens prosess med et konstruktivt læringsutbytte (Raundalen & Schultz, 2020, s. 41).

Uttrykksfasen

Pedagogiskpersonale tilrettelegger et trygt samtaleklima, eleven får ordet. I denne fasen er viktig å kunne arbeide uavbrutt og uforstyrret, for at barn og unge kan få nok tid og rom til å tenke å reflekter. I uttrykksfasen er det barna som får fortelle hva de tenker og føler i forhold til situasjonen. Denne fasen kan godt innledes med en frivillig runde der de som melder seg forteller om hvordan de ble obs på det som skjedde, hvor de var og hvem som fortalte om hendelsen. Konkrete spørsmål kan være greie å forholde seg til og ikke så vanskelig å svare på. Å spørre om hvordan de reagerte, hva de tenkte kan få fram ulike opplevelser og reaksjoner, som er bra for muligheten til å forklare at det er mange ulike måter å reager på når en krise oppstår. En normalisering av variabler til reaksjonene kan da finne sted. Uttrykksfasen kan avsluttes med å skrive ned det viktigste og verste med situasjonen, da får fasen plass til det spontane og en oppsummering som kan peke fram til neste fase (Raundalen & Schultz, 2020, s. 42).

Faktafasen

Sortering av informasjon, moderering og supplering av fakta, læreren tar ordet og elven får spørre og undersøke. En krisesituasjon kan bli forverret av usikkerhet, rykter, misforståelser og fantasier om det verst tenkelige. Derfor er det viktig at pedagogiskpersonale innhenter mest mulig pålitelig førstehåndsopplysninger. Å tilpasse informasjonen etter alderstrinn og utviklingsfaser kan være viktig i denne fasen. Pedagogiskpersonale har en oppgave med å hjelpe barn og unge med å rydde og sortere i sine fakta innsamlinger slik at informasjonen blir håndterlig og forståelig. Faktafasen har en glidende overgang til handlingsfasen (Raundalen & Schultz, 2020, s. 42).

Handlingsfasen

Bearbeiding fortsetter, eleven får mulighet til å vise solidaritet og konstruktivt engasjement. Er krisesituasjonen noe som går over tid så kan barn og unge gjøres til en nyhetsredaksjon som stadig oppdaterer opplysninger og informasjon knyttet til situasjonen. Hvordan har det skjedd, hva skjedde og hvordan kan det forebygges kan være utgangspunkter for arbeidsmål i prosessen rundt informasjonsprosesseringen. Å la barn og unge få vise solidaritet til de rammede eller andre berørte barn kan løfte det konstruktive perspektivet på denne fasen (Raundalen & Schultz, 2020, s. 43).

Oppfølgingsfasen

Lærer følger opp elever som virker spesielt berørt. I samråd med foresatte vurdere lærer kontakt med PP-tjenesten. (Raundalen & Schultz, 2020, s. 43)